

Бисмиллаһир-рәһманир-рәһим!

Салам, әзиз охучулар!

Гисмәт олду Сизинлә јенә көрүшә билдик. Өзү дә чох әла-мәтдар бир күн - Ислам Пејғәм-бәри Һәзрәт Мүһәммедин (с) мөвлүдү әрфәсиндә. 1400 илдән артыгыдыр ки, дүнја Мүһәммедин Пејғәмбәрин (с) шәриәтини ән али вә камил һәјат тәрзи кими гә-бул едәрәк мәмнунлуг дүјур, Јара-данына бу не'мәти үчүн шүкүрләр етмәқдән усанмыр. О Һәзрәтин дүнјаја кәлиши, инсанлар үчүн гојдуғу китаб (Гур'ан) вә Әһли-бейти (ә) сөзүн әсил мәнәсында мөчүзәдир. Пејғәмбәримизин (с) анасы ханым Аминә бујурмуш-дур: "Аллаһа анд олсун ки, оғлум доғулан кими әлләрини јерә гој-ду, башыны јухары галдырыб аси-мана нәзәр салды. Һәммин анда мәним вүчүдүмдан бир нур захир олуб парылдады. О нурун ичиндә гојбдән кәлән сәси ешитдим: "Сән инсанларын сәрвәрини дүнјаја кәтирдин, онун адыны Мүһәммедин гој!"

"Иман"ын бу сајында севимли Пејғәмбәримизин (с) һәјаты, мә-зијјәтләри, мүбаризәси, инсанла-рын она мүнәсибәти барәдә јазы-лар вермәклә мөгүддәс мөвлүдү ләјағәтимиз чәрчивәсиндә јад ет-мәјә чалышмышыг. Бу ишдә вә ди-кәр ислами мөвзуларда әмәк-ләрини әсиркәмәмиш мө'мин гардашлар, хүсусән дә Елчин Әскәрова вә Натиг Рәһимова миннәтдарлығымызы билдири-рик.

"Иман"ын бу сајында гадын-ларла бағлы јазылар да, бизә елә кәлир ки, диғәти чәкәчәк. Чүнки гадын дегәндә аилә, аилә дејәндә чәмијјәтин әсасы нәзәрдә тутулур. Ислама кәрә чәмијјәтин әсасыны нечә гурмаг мәсәләси исә ди-кәр динләрин үстүнлүк тәшкил етдији өлкәләрдә һәми-шә мараг доғуруб. Авропада вә Гәрбдә Ислама кәләнләрин сајы да јәгин елә бу сәбәбдән артыр. Вәтәндән узағда јашајан ханым-лар үчүн кушәнин сүрприз ола-чағына да әминик.

Ше'рләр, хәбәрләр охучула-рымызы биканә гојмәјачаг. Бир сөзлә, Аллаһ-тааланын көмәјилә газетинизи маарифләндиричи ма-териалларла зәнкинләшдирмәјә чалышырыг. Нечә дејәрләр, ва-рыны верән утанмаз. Ејни заман-да да, әзиз охучулар, сизин фәал-лығыныза үмид едирик.

Һөрмәтлә: Фамил ЧӘФӘРОВ

ВНИМАНИЕ!

В теологическом центре мусульман-шиитов проводятся занятия по следующим предметам: арабский язык, персидский язык, чтение Священного Корана - таджвид, история ислама и исламская идеология и различия между другими течениями. Занятия бесплатны и открыты для всех желающих.

Справки по телефону:
+ 79263862355; (095) 7689010

АЛЛАХ СОЗДАЛ НАС ВЕРУЮЩИМИ

Чтобы создать какое бы то ни было представление о Боге, мы должны быть вооружены знаниями о путях его познания. Мы должны знать, какими средствами человек в рамках своего ума и своих возможностей может понять существование, единство и другие грани Аллаха.

Существуют два основных пути познания Аллаха:

1. Врожденные чувства (инстинкт), т.е. духовный путь.

2. Поиски и обоснование, т.е. разумный путь.

Помощь человеку на первом пути представляется его внутренним миром и эмоциями. В этом случае он не использует ни умственное исследование, ни логическую мысль.

На втором пути он опирается на силу разума, доказывает себе существование Аллаха посредством очевидных исчерпывающих аргументов, логических и последовательных поисков.

ПОЗНАНИЕ АЛЛАХА ВРОЖДЕННЫМ ПУТЕМ

В человеческой природе скрыты некоторые основные и неизменные врожденные чувства. Самыми значительными из них являются исследовательские и религиозные чувства.

ЗНАКОМСТВО С ВРОЖДЕННЫМИ ЧУВСТВАМИ

1. Исследовательские чувства

Человек с рождения склонен к поискам и исследованиям. Он неустанно изучает окружающий его мир, открывает тайны природы, проводит исследования в самых различных областях науки. Чувствуя красоту окружающего его мира и получая от этого удовольствие, человек сознает, что создатель всего этого должен быть всесторонне прекрасным и совершенным. Даже в маленьком ребенке можно пронаблюдать то, на сколько сильно исследовательское чувство. Не устава, ребенок задает вопросы родителям о каждом увиденном предмете, о каждом наблюдаемом событии. Все для него представляет тайну, все для него одинаково интересно. Чтобы найти ответы на свои вопросы, он не чурается даже того, чтобы, сломав игрушки, изучить составляющие его части и механизмы.

Со временем человек мужает, меняются его мышление, умственные возможности, растут знания; с совершенствованием среды проживания меняется и круг его интересов, старые вопросы заменяются новыми. Неизменным остается только врожденное исследовательское чувство. Это чувство на протяжении истории человечества создавало условия для развития науки, вдохновляло исследователей на решение самых трудных научных проблем, выступало как движущая сила технического прогресса.

2. Врожденное чувство религиозности и набожности

Одним из врожденных чувств, являющихся судьей человеческой души, считают религиозность и набожность. Коран, указывая на эти врожденные человеческие чувства, сообщает:

"[А потому], верный Аллаху, Ты обрати свой лик к религии той веры,

Ради которой сотворил Он род людской, -

Творение Аллаха неизменно.

И в этой вере - правая [стезя];

[Ее разумное начало и ее чувственный предел].

Но большинство людей не знает".

(Сура "Ар-рум", 30 аят)

Ряд выдающихся личностей мира признали подчинение человека врожденному чувству набожности.

Известный французский философ-просветитель и писатель Ж.Ж. Руссо (1712-1778) писал: "Познание Бога не ограничивается только разумом, лучше доказывает это путь врожденных чувств. Религиозность - это один из постоянных, естественных и первостепенных показателей человеческой души; его корень - основа не может перейти в иное чувство". А великий ученый математик, физик и философ Б. Паскаль (1623-1662) был такого мнения: "Народ до сих пор не знал, что познает Аллаха в прямом его смысле не разум, а душа". Алексис Карл с полной категоричностью заявлял: "Человек жаждет Аллаха, как жаждет воды".

Самым ярким доказательством того, что в человеке с рождения существует чувство склонности к Аллаху, является тот факт, что он очень часто невольно обращается к нему, тем самым, признавая существование Творца.

Хотя это выглядит несколько странно, но в речи даже самого нерелигиозного человека мы сталкиваемся с такими выражениями, как "машаллах", "иншаллах", "худахафиз", "Царство ему небесное", "Будь проклят Аллахом!", "Да сохрани тебя Аллах!" Даже самый ярый атеист, посвятивший свою жизнь борьбе против религии и безбожия, попадая в трудную ситуацию и не найдя помощи ни от кого, невольно умоляет Аллаха: "Илахи, помоги!", "Аллах, приди на помощь", обещая сделать пожертвование по окончании трудностей.

Из истории известно, что самые ярые материалисты, умирая, спешили дать зарок при последнем дыхании, просили о прощении своих грехов.

Один человек, придя к Иمامу Джафару Садику (а), сказал:

- Как я могу познать Аллаха?

Имам спросил его:

- Когда-нибудь ты садился на корабль?

Тот ответил:

- Да.

Имам спросил:

- Представь себе, что корабль, на который ты сел, в середине моря получил пробоину и ты в безнадежном страхе. Сможешь ли ты в это время почувствовать веру в такую силу, которая способна вызвать тебя из этой беды?

Тот ответил:

- Да, конечно, я почувствую веру в такую силу.

Тогда Имам Садику (а) сказал:

- Эта сила и есть Аллах, которая дает тебе спасение там, где нет спасителя, помогает тебе тогда, когда нет никого, кто бы мог прийти тебе на помощь". (Толкование

"Нурус-Сагалейн").

Врожденной религиозности и набожности, о котором мы говорили, присущи некоторые черты:

а) Религиозность - общечеловеческая черта.

Религиозность была в силе в условиях любого времени и пространства. В продолжении истории народы, живущие в самых различных уголках планеты, относящиеся к различным уровням цивилизации, всегда были на пути познания Творца, старались найти признаки его существования. Люди всегда верили в какую-нибудь религию. Происхождение и особенности этих религий в корне отличались друг от друга. Некоторые народы исповедовали веру в единого Бога, другие - веру в Добро и Зло, а третьи - веру в многобожие и идолопоклонство. Но общая, объединяющая всех черта состоит в том, что на протяжении истории человек всегда принимал существование какой-то потусторонней, сверхъестественной силы и ютился к ней. Это, с точки зрения религиозности и набожности, доказывает подчинение всех людей одному и тому же врожденному чувству.

Среди народов мира религиозность и сегодня продолжает развиваться, и пока на Земле живет род человеческий, она будет его неотъемлемой частью.

б) Религиозность не приобретается со стороны.

Человек, достигнув определенного возраста, волей-неволей понимает значимость дома, денег, должности, семьи и др. и чувствует их необходимость. Для этого ему не нужны ни руководство, ни давление со стороны. Точно так же, набожность и религиозность, напрямую относясь к врожденному чувству, не нуждаются в инструкциях и образовании, обнаруживая при необходимости свое существование.

Правда, для зарождения религиозности не требуется посторонняя сила, но необходим контроль над правильной направленностью, защита от крайностей и отклонений. Говоря простым языком, человек сердцем чувствует существование великого Творца. Но он может понимать это и в нужной форме и, наоборот, заблуждаясь, принимать его в виде Солнца, Луны, огня, дерева и в таких антропоморфических формах, как каменные идолы, животные и растения. Направлять человека на правильный путь - обязанность Пророка и духовных руководителей.

Хазрат Али (а) так разъясняет эту истину: "Аллах послал своих посланцев тогда, когда большинство народа нарушило клятву, данную Аллаху, отрехлось от своего долга и придало сотоварищество Аллаху. Аллах послал много Пророков, чтобы они, вернув людей к своим врожденным обетам, напомнили им забытые постулаты. Показали призна-ки могущества Аллаха". ("Нахджул-балага").

в) Чувство религиозности не порождается ни географическими, ни политическими, ни экономическими и др. факторами.

Некоторые поступки и особенности человека порождаются под влиянием среды. Например, то, что

жители северного полюса одеваются тепло, а южане одеваются в тонкую одежду, связано не с врожденными особенностями людей, а с природно-географическими условиями, то есть здесь играют роль внешние факторы.

А религиозность, в действительности, не обосновывается ника-

гиозности?

На это вопрос можно дать несколько ответов. Вот два из них:

а) Аллах очень добр и милостив к своим созданиям. Он не хочет зля людям, не хочет их мирских и загробных страданий. Поэтому для того, чтобы люди избрали праведный

кими внешними факторами, ни понятиями времени и пространства. В какой географической зоне, политической среде, экономическом положении бы ни жил человек, он остается с рождения набожным.

Для зарождения врожденной религиозности наличие каких-то условий не обязательно, но на его развитие окружающая среда может сказывать влияние. А в целом, страна, город, семья, образование и общественно-политическая, культурно-этическая атмосфера рабочего предприятия может играть определенную роль в развитии набожности человека. Пророк Хазрат Мухаммад (с) так велел об этом: **"Все младенцы рождаются набожными, потом отцы их делают христианами или иудеями (т.е. воспитывают в духе, отличающегося от врожденной Исламской религии единобожия)"** ("Бихарул-анвар").

г) Религиозность не может быть уничтожена никакой пропагандой.

Так же как никакой посторонний фактор не может зародить чувство религиозности и набожности, он не способен и уничтожить его. Анти-пропаганда может стать причиной ослабления религиозности в очевидной степени, но в корне его уничтожить - нет. Как видно из истории (это может увидеть и наш из горького опыта советской власти), некоторые жестокие атеистические режимы силой давления и страха смогли добиться замедления процесса развития религиозных чувств народа, наибольшего отдаления их от своих религиозных корней. Но никогда эти чувства не были до конца уничтожены, оставались в сердцах и ждали подходящих условий.

ПОЧЕМУ МЫ РЕЛИГИОЗНЫ ОТ РОЖДЕНИЯ?

Справедливо возникает вопрос: что является причиной вселения в человека Аллахом врожденной рели-

путь, он, помимо надления людей разумом и сознанием, посылая своих проводников - Пророков, священных книг и божественной воли, прежде всего с рождения создал силу, помогающую им. Цель заключается в том, чтобы человек не испытывал трудностей в познании Аллаха и не погряз в грехах. Имам Мухаммед Багир (а) так велел об этом: **"Аллах дал возможность своим созданиям познать и представить его; если бы так не было, тогда бы никто не знал своего Аллаха"**. ("Усули-Кафи").

б) Одной из причин вселения чувства врожденной религиозности является следующее: справедливый Аллах таким путем дополнил признаки своего существования для людей, предотвращая несправедливые обвинения и претензии своих провинившихся созданий. Личность, отрицающая и проводящая жизнь в грехах, в Судный день виновным должен посчитать себя, так как Аллах создал все условия для того, чтобы он встал на праведный путь.

В Коране так повелевается: *"Когда Господь твой из сынов Адама,*

*Из чресел их, потомков их
И повелел им о самих себе
свидетельство давать:*

*"Не Я ли - ваш Господь
(Кто сотворил вас, соразмерил,
И в этом мире вам предел
назначил)?*

*Они сказали: "Да.
Свидетельствуем мы!"*

*(Мы повелили этому случиться),
Чтоб в День Господнего Суда вы
не сказали:*

*"Мы по неведению этим
небрегли!"*
(Сура "Ал А'Араф, 172 аят").

*Также в преданиях говорится,
что Аллах велел: "Я был тайным
кладом, я создал людей, чтобы они
познали меня".*

**Эльчин АСКЕРОВ
Натиг РАГИМОВ**

ВЕСТИ

В Казанском госуниверситете состоялся семинар "Ислам против экстремизма"

Как сообщил директор Департамента по связям с общественностью Духовного управления мусульман (ДУМ) Татарстана Айнас Мухаметзянов, цель семинара - дать его участникам истинное представление об Исламе, как о религии мира, показав несостоятельность часто используемых западными политиками и СМИ терминов наподобие "исламский терроризм" и "исламский экстремизм". По его словам, подлинный Ислам толерантен и в нём нет религиозных основ для экстремизма. По информации из ДУМ РТ, этот семинар явился первым мероприятием из ряда планируемых в рамках культурологического просвещения, цель которых - дать их участникам правильное представление о сущности религии: ее истории, канонах и влиянии на жизнь современного общества

Эрдоган посетовал на исламофобию и туркофобию в Европе

Находясь с государственным визитом в Осло, премьер-министр Турции Таип Эрдоган заявил, что "с грустью вынужден отметить то негативное отношение, с которым столкнулись турки и другие мусульмане в некоторых странах Европы". И это, по словам Эрдогана, "трудно объяснить в период, когда внимание всего мира сосредоточено на диалоге между различными цивилизациями и культурами".

Как пишет The Turkish Press, в Норвегии Эрдоган, помимо прочего, встречался с проживающими в этой стране гражданами Турции, которые посетовали на не всегда доброжелательное отношение к ним местных жителей. В ответ премьер-министр заявил, что Турция даже на государственном уровне "сталкивалась с аналогичным отношением". "Однако мы смогли преодолеть его. Евросоюз - не христианский клуб, он основан на общих политических ценностях. Его создание является результатом компромисса, достигнутого между цивилизациями".

Напомним, что не так давно Евросоюз, в конце концов, согласился начать в ближайшем будущем переговоры о вступлении Стамбула в его ряды.

Женщины активно посещают первую Исламиаду

Женщины не остаются в стороне от первых Игр исламской солидарности, проводимых в Саудовской Аравии. Несмотря на то, что они не принимают участия в соревнованиях, мусульманки различных национальностей активно посещают состязания в качестве зрителей.

Представители Организации исламская конференция, инициаторы Игр, говорят, что на следующей Исламиаде будут рады видеть женщин не только среди зрительниц, но и среди участниц спортивных собы-

тий. Что касается Первых игр, отмечает IslamOnline, то на участие в них женщин не поступило заявок ни от одной страны.

8 апреля состоялась уникальная по своей зрелищности церемония открытия Первых Игр исламской солидарности. В них принимают участие около 7 тысяч атлетов из 54 исламских стран. Соревнования пройдут в Мекке, Медине, Джидде и Таифе. Цель Исламиады - способствовать сближению молодежи мусульманских стран, а также продемонстрировать всему миру, что Ислам несет послание любви и терпимости.

Гости из Ирана в Московском Исламском Университете

Представительная делегация в составе руководителя отдела международных связей Всемирного центра исламских наук (г. Кум) Джабраила Саддуки и руководителя издательского отдела этого же центра Ризы Наджата была принята ректором МИУ Маратхазратом Муртазином. Иранские гости осматрели учебные помещения университета, ознакомились с учебным процессом, встретились со студентами.

В ходе состоявшихся переговоров между ректором МИУ и членами иранской делегации достигнута договоренность о сотрудничестве в области исламского образования, в частности, об обмене информацией, учебными пособиями, а также о взаимных поездках студентов и преподавателей.

Гости из Ирана высоко оценили вклад МИУ в дело исламского просвещения и образование в Российской Федерации и выразили благодарность за предоставленную возможность посетить один из многочисленных центров исламского образования в России.

Резолюция ООН

Комиссия ООН по правам человека приняла резолюцию, осуждающую дискриминацию в отношении Ислама и мусульман на Западе, которая осуществляется под предлогом борьбы с терроризмом, сообщает Интерфакс.

Резолюцию, инициатором которой выступил Пакистан, поддержали представители 31 страны, 16 воздержались. "В различных частях мира наблюдается рост клеветы по отношению к Исламу, дискриминация мусульман и людей, имеющих арабское происхождение", - сказал в своей речи официальный представитель Пакистана в ООН Масуд Хан. Он также назвал недопустимым взгляд на религию как на источник насилия и "ассоциирование ее с терроризмом".

Между тем документ комиссии по правам человека был отвергнут Соединенными Штатами и Евросоюзом. "Эта резолюция является неполной, поскольку в ней не говорится о положении приверженцев других религий", - заявил представитель США Леонард Лео.

ОБЩНОСТЬ МУСУЛЬМАНСКОЙ КУЛЬТУРЫ -

ГАРАНТИЯ СБЛИЖЕНИЯ И ЕДИНСТВА МУСУЛЬМАН

ЕДИНСТВО В ИСЛАМЕ

Единство является одним из основополагающих понятий в Исламе и одним из всеобъемлющих принципов, на котором построено религиозное учение Ислама. Однако в ходе социально-исторического развития мусульманского сообщества-уммы сущность понятия "Единство в Исламе" несколько изменилась, и его стали понимать как единство в рамках одного из исламских течений. Мы хотим подчеркнуть, что единство в Исламе было и остается всеобъемлющим понятием, охватывающим все стороны жизни мусульманского сообщества-уммы, в т.ч. культурные, политические, социальные и другие аспекты.

В современных условиях говорить о единстве в Исламе можно только с учетом политического единства мусульман в рамках внутреннего устройства исламских государств, с учетом социальной общности мусульман в рамках их национальных и языковых границ, с учетом культурного единства в рамках общего идейного и богословского наследия.

РАЗВИТИЕ ИДЕИ ЕДИНСТВА В ИСЛАМЕ В ИСЛАМСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ ИРАН

Единство в Исламе стало одним из приоритетных направлений деятельности мусульманского сообщества-уммы Исламской Республики Иран и потребовало переустройства социального порядка в стране, поскольку ранее в нашем обществе царили идейные и теологические разногласия. Единства в его истинном исламском понимании можно достичь только при наличии совершенных инструментов и действенных мер для его обеспечения, а также путем преодоления различий во взглядах уче-

ных, представляющих различные исламские школы. Основываясь на этих положениях, мы стали ежегодно проводить в Тегеране конференции, посвященные единству в Исламе, на которых рассматриваются идеологические аспекты тех сложностей и проблем, которые препятствуют достижению этого единства, особенно в такой сфере, как различие школ и течений. В частности, восьмая конференция рассмотрела три таких важных направления, связанные с единством:

1. Священный Коран;
2. Сунна Пророка Мухаммада (Да ниспошлет ему Аллах мир и благодать!);
3. Догмы и эволюция положений Ислама в духе Священного Корана и Сунны Пророка Мухаммада (Да ниспошлет ему Аллах мир и благодать!).

Единство в Исламе в его истинном понимании должно преодолеть все социальные, расовые, географические и прочие различия внутри уммы, и именно это единство является мечтой мусульман, живущих сегодня в различных концах земного шара. Единство является призывом Священного Корана ко всем верующим, и

они должны стремиться к осуществлению этого единства, где бы ни находились.

Именно поэтому одним из основных лозунгов Исламской революции в Иране является единство в Исламе, именно к этому мы стремимся в своей деятельности, несмотря на различные обвинения и происки наших врагов. Лидеры исламской революции настойчиво проводят эту линию объединения, они разъясняют высшие ценности единства в Исламе в ходе своих переговоров и встреч, во время проповедей и обращений к народу, через богословские и политические дискуссии на конференциях и путем создания специальных организаций.

Мы, мусульмане, основываемся в своих вероубеждениях на двух основных источниках: Священном Коране и Сунне Пророка Мухаммада (Да ниспошлет ему Аллах мир и благодать!) Мы верим, что Ислам является основой нашей повседневной и религиозной жизни.

ОСНОВЫ СБЛИЖЕНИЯ ИСЛАМСКИХ ШКОЛ

Наша уверенность в возможности достижения единства мусульман и сближения их религиозных школ проистекает из логического развития нашей уммы, поскольку все мусульмане имеют общие устои, в частности:

1. Вера в основополагающие теологические столпы, а именно,
  - а) единобожие - единство сущности, атрибутов, действий Аллаха и общность обрядов поклонения Ему;
  - б) завершение посланнической миссии с приходом Пророка Мухаммада (Да ниспошлет ему Аллах мир и благодать!);
  - в) почитание Священного Корана, который был ниспослан Пророку

Мухаммаду (Да ниспошлет ему Аллах мир и благодать!);

г) наступление Судного Дня и Воскресения.

2. Полное признание всех столпов Ислама и обязательности их исполнения, а именно, совершение пятикратной молитвы, соблюдение поста, выплата обязательной милостыни, совершение хаджа;

3. Полное признание того, что Священный Коран и Сунна Пророка Мухаммада (Да ниспошлет ему Аллах мир и благодать!) являются основными источниками выработки позиции Ислама по различным вопросам, в том числе восприятия окружающего мира, существования Вселенной, жизни человека и общества. Это касается прошлого, настоящего и будущего, в том числе жизни земной и жизни вечной.

Основатели всех исламских школ, без исключения, четко подтверждают эту позицию и исходят в своих суждениях только из двух вышеуказанных основополагающих источников. Вот высказывания некоторых, из них. Имам Али говорил: "Все может быть отвергнуто, кроме Книги и Сунны". Имам Малик ибн Анас говорил: "Я являюсь обычным человеком, который может попасть в цель и может ошибиться. Сопоставляйте то, что я говорю, с Кораном и Сунной". Имам аш-Шафии говорил об этом точно так же, как и имам Малик.

4. Признание того, что Ислам является религиозным учением, позволяющим проводить изыскания в области теологии через иджтихад, который заключается в извлечении теологических и шариатских заключений из доступных источников при условии, что эти заключения имеют целью углубленное познание учения Ислама и не противоречат его

СУЧУГ

Гарыдалы уну - 50 г, су - 110 г, әридилмиш жағ - 20 г, шөкәр - 40 г, гоз ләпәси - 40 г, зәфәран - 0,05 г.

Гарыдалы уну гәйнажан дузлу суја атылып, гарышдырыларга 10 дәгигә гәйнадылып, шөкәр, жағ, зәфәран чөвһәри вә дуз әләвә олунар. Тәмизләнмиш ләпә хырдаланыб, жарысы сучуга гарышдырылып, жарысы исә сүфрәјә вериләндә үстүнә сәпилір.

СУДЖУК

Мука маисовая (кукурузная) - 50 г, вода - 110 г, масло топлёное - 20 г, сахар - 40 г, орехи грецкие - 40 г, шафран - 0,05 г.

В кипящую подсоленную воду высыпать маисовую муку, размешать и кипятить 10 минут, добавить сахар, масло, настой шафрана, соль. Очищенные орехи измельчить, половину их смешать с суджуком, а вторую половину насыпать сверху при подаче блюда.

ЈАШЫЛ САЛАТ

Салат үчүн лазымдыр: каһы жарпағы - 500 г, баш соған - 1 әдәд, тәзә помидор - 3 әдәд.

Гатылмаг үчүн: 3/4 стөкан битки жағы, 1/4 стөкан үзүм сиркәси, 1 диш сарымсаг, 1/4 чај гашығы дөјүлүш гара истиот, 3/4 чај гашығы дуз.

Каһынын жарпагалары тәмиз јујулур вә гурудулур.

Ири жарпагалар 2-3 һиссәјә бөлүнүр, буз бағлајанадәк сојудучунун бузлуғунда сахланыр. Помидор дилмләнир, соған кичик куб шөклиндә доғраныр, сүфрәјә вериләндә дондурулмуш каһы жарпагалары илә гарышдырылып, үзәринә гатылмаг үчүн нәзәрдә тугулан әдвигәләр әләвә олунар.

Әдвигәләри һазырламаг үчүн үзүм сиркәси, тәмизләнмиш битки жағы, дөјүлүш сарымсаг, дуз вә истиот бир-биринә гатылып, охшар күтлә алынан кими гарышдырылып.

САЛАТ ЗЕЛЁНЫЙ

Для салата: листья салата - 500 г, лук репчатый - 1 головка, помидоры свежие - 3 шт. Для заправки: растительное масло - 3/4 стакана, винный уксус - 1/4 стакана, чеснок - 1 зубчик, чёрный перец молотый - 1/4 ч. ложки, соль - 3/4 ложки.

Листья салата тщательно промыть и высушить. Крупные нарезать на 2-3 части и подержать в морозилке, пока они не начнут хрустеть. Помидоры нарезать дольками, лук - мелкими кубиками, перед подачей смешать с замороженными листьями салата и полить заправкой.

Для приготовления заправки винный уксус, рафинированное растительное масло, растолчённый чеснок, перец и соль тщательно перемешать до получения однородной массы.

Ексклузив

Тојуг (һалал) - 2 кг, дуз - 3 чај гашығы, гара истиот - 1/4 чај гашығы, һисә верилмиш тојуг дөшү - 3 тикә, тојуг чигәри - 450 г, баш соған - 1 әдәд, көбөлөк - 250 г, тәзә чөфәри - 2 хәрәк гашығы, сухары уну - 1 стөкан, кәрә жағы - 6 хәрәк гашығы, лимон ширәси - 2 хәрәк гашығы.

Тојуг тәмиз јујулур, гурудулур, истиот вә дуз сүртүлүр. Дөш гызардылып, жағы сүзүлдүкдөн сонра чигәри, соған, көбөлөк әләвә олунараг 5 дәгигә гызардылып, сонра өт маһынында чөкилип. Чөфәри, сухары уну (1/2 стөкан), дуз вә истиот әләвә олунараг гарышдырылып. Гарышыг тојугун ичинә долдурулур вә гарны тикилип. Кәрә жағынын жарысы дәрин тавада әридилір, тојуг таваја, тава исә әввәлчәдән гыздырылмыш собаја гојулур, тәхминән 2 саат собада галыр. Тавадакы ширәни тез-тез тојугун үстүнә төкмәк ләзымдыр ки, дәриси јумшаг олсун. Галан жағ әридилір, сухары уну илә гарышдырылып. Ичи долдурулмуш тојуг сүфрәјә вериләркән жағ вә сухарыдан һазырланмыш гатышыг тојуга сүртүлүр вә үзәринә лимон ширәси чиләнир.

О НЕЗАКОННОРОЖДЕННОМ РЕБЕНКЕ

положениям. Иджтихад имеет огромное значение, он показывает, что положения шариата могут идти в ногу со временем, отвечать на насущные вопросы личной и общественной жизни мусульман, не отступая от основных норм и стандартов Ислама.

Мы полагаем, что этот рационалистический подход может касаться различных аспектов верования Ислама и его понятий, затрагивая теологические вопросы и жизненно важные проблемы, а также таких положений Ислама, которые определяют некоторые законы природы и общества.

5. Принцип "Единство в Исламе" отражает одну из важнейших характеристик черт нашей благословенной уммы, и без этого мусульмане не могут говорить о том, что они обрели свой совершенный образ. В Исламе заложена полноценная программа достижения единства, все мусульмане должны держаться за вервь Аллаха и не разобщаться, подчеркивая при этом единство своего сотворения и происхождения, единство своих целей и задач, единство религиозных и жизненных установлений.

6. Принцип мусульманского братства является частью того плана действий, который мы изложили выше. Мы полагаем, что ценность братства не ограничивается только нравственными устоями, но переходит и на богословские и законодательные принципы Ислама, влияя на процесс иджтихада.

Таким образом, эти шесть принципов могут быть положены в основу движения по сближению исламских школ. Мы полагаем, что подобное сближение не может ограничиваться нравственными аспектами или воплотиться в одних лишь лозунгах, он также не может касаться одних лишь богословских и шариатских положений, единство по сути своей должно воплощаться в различных идеологических и цивилизационных аспектах жизни мусульманского сообщества-уммы.

От Имама Садига (а) повествуют: "Ребенок, рожденный вследствие прелюбодеяния имеет несколько особенностей: 1) они проявляют вражду в отношении Ахли-Бейта Пророка (с); 2) проявляют склонность к деяниям, подобным прелюбодеянию; 3) проявляют небрежность в отношении религии; 4) проявляют аморальность и безнравственность в общении с людьми".

Уроки, вытекающие из хадиса:

1. В хадисе указывается характерные черты человека, рожденного в результате прелюбодеяния, являющегося большим грехом и разрушающего фундаментальные основы общества (конечно же, необязательно, чтобы человек, появившийся на свет вследствие греховной связи, сохранял вышеуказанные недостатки на протяжении всей своей жизни. Даже, если человек родился от незаконной связи, но при условии что он работает над собой и следует Божественным заповедям - он имеет полную возможность стать совершенным человеком);

2. Вражда в отношении Ахли-Бейта Пророка Ислама (с) состоящего из самого Пророка, Имама Али (а), Святой Фатимы (а), Имама Хасана (а) и Имама Хусейна (а) - это показатель деградации и морального упадка человека;

3. Священная религия Ислам указывает на то, насколько пагубно отражается в духовном состоянии будущего ребенка жизнь его родителей, их подверженность греховным поступкам и даже прием ими недозволенной (харам) пищи. Вследствие этого, в человеке, рожденном от незаконного брака, программируются указанные выше черты, которые ведут человека к неминуемой гибели;

4. Религия - это система, являющаяся носителем таких ценностей, как святость, чистота, красота и любовь к людям, доброта, честность. Учитывая это, гносеологические корни небрежности в отношении религии, также может объясняться незаконным рождением;

5. Такие качества, как благовоспитанность и высокая нравствен-

ность человека, указывающие на целостность его сущности, во многом являются также и следствием богоугодности условий его происхождения.

СНОСКА. Конечно, священная религия Ислам предоставила шанс на спасение также и людям, рожденным от незаконной связи. И естественно, что при принятии такими людьми решения стать на истинный путь, божественной награды им будет соответственно высокой. Смысл хадиса сводится к тому, чтобы указать на незаслуженную участь тех, кто приобщается к греху - т.е. по существу тех, кто отвергает божественную красоту, личностные, нравственные качества, отвергают Истину. С этого ракурса можно сказать, что истинная причина греховности тех, кто нарушает права людей, присваивает средства, выделяемые сиротам, пожилым и больным людям, глумится над правом, законностью - может быть следствием проблемности их происхождения.

ДИНИ ЛУГЕТ

1. **Кафир** - Аллаһа е'тигады олмајан вә ја Она шәрик гошан, јахуд һәзрәт Мүһәммәд ибн Әбдуллаһы (с) гәбул етмәјән шәхсә дејилір. Амма әһли-китаб, мәсәлән, јәһудиләр, христианлар вә зәрдуштиләр Аллаһын јеканәлијини гәбул етдикләринә бахмајараг ахирәззаман Пејгәмбәри гәбул етмәдикләринә кәрә кафир сајылырлар.

2. **Мүшрик** - Аллаһын јеканәлијинә е'тигады олмајан, јахуд Аллаһын бир шејә һүлул етдијинә (һәр һансы бир шејдә вә ја варлыгдә әкс олундуғуна инан) гаил олан шәхс.

3. **Мүртәд** - Ислам дининдән дикәр бир динә кечән шәхс. Гејд едәк ки, мүртәд ики гисмә бөлүнүр.

а) мүртәди-милли б) мүртәди-фитри. Мүртәди-милли о шәхсә дејилір ки, доғуланда гејри Ислам фитрәтиндә доғулуб вә сонрадан Ислам динини гәбул едиб. Ислам динини гәбул едиб јенидән дикәр бир динә кечдикдә бу шәхсә мүртәди-милли дејилір. Мүртәди-фитри о шәхсә дејилір ки, доғуланда Ислам фитрәтиндә доғулуб, амма сонралар башга бир динә е'тигад бағлајыб.

4. **Мүнафиг** - дахилән кафир олуб, амма үздә өзүнү мө'мин кими гәләмә верән. Бурадан һәм дә әрәб дилинин көзәллији вә долғунлуғу мө'лум олур. Мүнафиг сөзүнүн көкү "нафиг" кәлимәсиндәндир. Сәһра сичаны јерин алтында јува гуранда ики чыхыш јолу да гојур; биринә нафигә вә дикәринә гасиә дејилір. Сичан јерин алтында лағмын тән ортасында доланбач шәклиндә на-

зик дивар сахлајыр ки, һәр вахт онун дүшмәни олан илан о бири тәрәф дә һәрәкәт едән вахт дивара тохундуғуна кәрә сичан бу бири тәрәфдән диварын төкүлдүјүнү һисс едиб етијат чыхыш јолу олан "нафиг"дән чыхыб ничат тапыр. Буна кәрә дә мүнафигләр дә сәһра сичанлары кими иманлы олдуғларыны изһар етмәклә өзләринә әсл һәгигәтдә чыхыш јолу сахлајырлар.

5. **Фасиг** - ачыг-ашкар бөјүк күнаһлары әнчәм вермәклә јанашы еләдикләри күнаһдан пешман олмајан.

6. **Фасид** - дахилән фитрәти фәсад тәрәтмәјә мејилли олан Азәрбајҗан дилиндә бу сөзү даһа долғун вә јеткин шәкилдә чатдырмаг үчүн "фасид адам" вә "хараб адам" кими ифадәләр ишләдилір.

Һачы Елман ИБАДОВ

Ширмамәд НАЗАРЛИ

Весь в отца

рассказ из книги автора

"НАВАЖДЕНИЕ"

"...Бог любит терпеливых."

Св. Коран, 3-146

Она принялась отирать насухо только что вымытую посуду. Протертые стаканы придирчиво разглядывала на свет и, усердно драила, если что не так, и ставила на место. Потом взялась за тарелки, блюда, ложки, вилки, ножи...

Он, неспешно и молча ужинаяший на кухне, краешком глаза поглядывал на старания жены. Тишину нарушало шипение чайника на газовой плите, тихий хруст огуречных ломтиков, вкушаемых мужем и позвякивание посуды, приводимой в порядок хозяйкой очага.

Эта картина на кухне повторялась изо дня в день. Прежде эти сцены сопровождалась разговорами такого рода: "Дорогая, оставь посуду, я помою, сядь, отдохни. Мне приятно,

когда ты лицезреешь меня за делом".

Она не возражала. Присядет за стол, подперев ладонями подбородок, и смотрит, любуется волосатыми ручищами с закатанными по локоть рукавами; грушевидные стаканы в его больших пятернях казались с наперсток. Вымоет посуду дочиста, поставит вверх дном, чтоб влага сошла, - никогда сразу не осушал полотенцем, считая, что так не годится, но никак не решался сказать ей об этом, опасаясь обидеть замечанием. Потому демонстрировал свой начин наглядно, чтобы она сделала вывод, последовала его примеру.

Жена же взирала на него восхищенными глазами, не уставая любоваться его статью, и чувствовала себя на седьмом небе.

Каждый вечер после работы его ждали опрятный стол, вкусная готовка, обставленная приправами, сумачом, зеленью, и он млеял в волнах ласковой воркотни. Дни сменялись днями, и он уже начинал опасаться этого монотонного повторения вкусных яств и голубиных речей. По мере повторения одних и тех же гастрономических ощущений, он перенимал у нее посуду и сам мыл, сам расставлял,

и эту последнюю стадию он исполнял с особым значением и манерой, чтобы дать ей понять, что к чему, мельком поглядывая: усекала или нет. А у нее лицо прямо-таки сияло, как луна, и глаза светились, как звезды. Вечера на кухне ничем не отличались друг друга, как не отличались одинаковые по форме и цвету тарелки, блюда, стаканы.

Но вот уже несколько месяцев, как он ей ничего такого не говорит, не желая осложнять шестилетнюю безмятежную, мирную жизнь посудомоечными тонкостями, подавлял эти дидактические порывы и даже пенял себе: "Черт возьми, какая разница, сразу после мытья вытирает она посуду или не сразу! Стоит ли из-за такой ерунды выговаривать ей, такой прекрасной хозяйке, преданной жене!"

По таком размышлении досада в душе таяла, напряжение спадало, и хмурь сходила с лица.

Она раскладывала вымытую и вытертую посуду, а он иногда поглядывал на ее хлопоты, замечая приставшие к стаканам и блюдам ворсинки от полотенца, уже обветшавшего и утончившегося как бинт. И по мере созерцания этих

будничных вещей его посещали маятные, неприкаянные мысли, звучащие на разные голоса, как в радиоэфире, то громче, то глуше, и он никак не мог уловить среди этих колеблющихся голосов свой собственный голос - искомую радиоволну... Он не знал, как относиться к жене, как обращаться с ней. Не знал, счастлив ли, несчастлив ли он, живут ли они обыкновенной жизнью тысячи таких же семей, или нет им подобных. Почему-то каждый раз такие тягостные мысли томили его в вечерние часы, на кухне, когда он ужинал под аккомпанемент тихо позвякивающей посуды; эти мысли сжимали сердце, как в тисках, доводя все существо до судорожного оцепенения.

Вот и теперь, как он ни судилрядил свое монотонное благополучие, ничего не смог взять в толк, но на ум пришло, что, быть может, жена не без умысла приурочивает мытье посуды к его ужину, дабы он понял и усека, что посуду надо мыть именно таким образом, и отирать насухо сразу, а не ждать, пока с нее стечет вода... Гм, может, и жена считает себя

(Продолжение стр. 8)

Пејғәмбәрин (с) һөдисләриндән

*Аллаһа иман кәтирмәк вә онун бәндәләринә хејир вермәкдән даһа үстүн хасијјәт јохдур. Һәмчинин Аллаһа кафир олуб, бәндәләринә зәрәр вурмагдан даһа алчаг бир әмәл јохдур.

*Ибадәт једди гисмдир ки, ән үстүнү һалал рузи газанмагдыр.

*Чамааты әзијјәтә салан адам мәлундур.

*Рузи истәмәкдә асудә олуң. Рузинин кеч јетишмәси сизи һарам јоллара мәчбур етмәсин. Аллаһ јолунда сизин үчүн ајрылмыш рузи јалныз ибадәт етмәклә әлә кәләр.

*Билик хәзинәдир, онун ачары суалдыр. Билмәдијиниз шеји сорушун ки, Аллаһ сизә өз рәһмәтини әта етсин. Чүнки суал сорушмагла дөрд нәфәрә әчр вә саваб вериләр: сорушана, чаваб верәнә, ешидәнә вә онлары дост тутана.

*Бир нәфәр о Һәзрәтдән хаһиш етди ки, она нәсиһәт етсин. Һәзрәт бујурду: Ода јансан вә ишкәнчә алтында олсан белә, Аллаһа шәрик тутма, һәмишә гәлбин арам вә иманлы олсун. Ата-анана итаәт ет. Истәр дири, истәрсә әлү олсалар, онлара јахшылыг ет, һәтта сәнә айләндән вә сәрвәтиндән әл чәкмәји әмр етсәләр дә дедикләрини јеринә јетир; чүнки ата-анаја итаәт имандандыр. Вачиб намазыны гәсдән тәрк етмә; һәр кәс бир намазы гәсдән гылмаса, Аллаһын пәнаһындан кәнардадыр. Мәбада шәраб, јахуд башга мәстедичи шеј ичәсән; бунлар һәр пислијин ачарыдыр.

*Һәр кәс өзүнү қасыб кими кәстәрсә, һәгигәтән башгасына мәһтач олар.

*Чамаатла јола кетмәк иманын јарысыдыр; онларла мөһрибан олмаг хош јашајышын јарысыдыр.

*Бир мүсәлмана саташан, зијан вуран вә ону алдадан адам мәним үммәтиндән дејил.

*Арамлыг Аллаһдан, тәләскәнлик шејтандандыр.

*Бәдәхлаглыг бәдбәхтликир.

*Иман чәһәтдән ән үстүн шәхс ән јахшы әхлага саһиб оландыр.

*Хош әхлаг достлуғу јашадыр.

*Күләрүзлүк кин-күдурәти арадан апарар.

*Һәр кәсин Аллаһа вә гијамәтә етигады варса, кәрәк вердији сөзә әмәл етсин.

*Әманәти горуға рузи кәтирәр, хәјанәт исә қасыблыға сәбәб олар.

*Өвладын ата-анасына мөһәббәтлә бахмасы ибадәтдир.

*Гијамәт күнүндә мәнә ән јахын шәхс доғручул, әманәтә вәфалы, хошәхлаг вә чамаатла мөһрибан олан кәсдир.

*Мәсчиддә напаклыг етмәдән нөвбәти намазын интизарында отурмаг ибадәтдир. Сорушдулар: "Напаклыг етмәк нәдир?" Чаваб верди: "Мүсәлман һаггында пис сөз данышмаг".

*Елмәсиз адамын зәрәри хејирдән чох олар.

*Һәр кәс башгасынын күнаһыны ачыб фаһ етсә, өзү о күнаһы етмиш кимидир.

*Бир нәфәр о Һәзрәтдән нәсиһәт истәди. Бујурду: "Гәзәбләнмә!" Икинчи дәфә сорушанда деди: "Гәзәбләнмә!" Сонра бујурду: "Бир пәһләваны јерә вурмаг һүнәр дејил, пәһләван о кәсдир ки, һирсләнәнәдә гәзәбини сојуда билсин".

БӨЛҮК ӨМРҮН ГЫСА САЛНАМӘСИ

(әввәли сәһ.1)

тапшырдылар. Пејғәмбәр кәнчлијиндә әмиси Әбиталибин гојунларыны отарарды.

Нәһәјәт, 25 јашында икән Мөккәнин варлы гадынларындан бири ханым Хәдичәнин тәклифи илә нөвбәти тичарәт сәфәринә чыхды. Бу сәфәрдән мәнфәәтлә гајыдан һәзрәт Хәдичәнин

дигәтини чәлб етди. Өмрүнүн ијирми бешинчи илиндә кәләчәк Ислам Пејғәмбәри һәзрәт Мүһәммәд (с) ханым Хәдичә илә аилә гурду. Көрпә јашларында вәфат едән оғуллардан сонра бир-биринин ардынча һәзрәтин дөрд гызы дүнјаја кәлди.

Һәзрәт Мүһәммәд (с) кәнчлик ил-

едән тарих боју нүфуза малик олан шәхсләр сечилмәлидир

Будур, һәмин сијаһы гаршымыздадыр. Ону охудугча гәрибә кәстәричиләрлә растлашырыг (көрәсән, бунлар јалныз бизә әчаиб кәлир, јохса елә һәгигәтән дә гәрибә кәстәричиләрди? Бах, бу суал өзү сәрбәст тәдгигат объекти ола биләр). Мәсәлән, һәзрәт Мөһәммәддән (с) сонраки јери... Исаак Нјутон (!) тутур. Иса Мәсиһ (ә) исә Нјутондан сонра јер алыр. Сијаһынын әввәлләриндә Будда, Конфусиј, Мүгәддәс Павел кими әгидә башчыларындан дөрһал сонра қағзыын ихтирачысы Тсан-Лун, илк китаб чапчысы Иоһан Гуттенберг, Американы кәшф етмиш Х. Колумб вә нисбилик нәзәријјәсинин баниси А. Ејнштејн кәлирләр. (7-10-чу јерләр).

Аллаһын бөјүк пејғәмбәрләриндән бири Һәзрәт Мусанын (ә) адынын (16-

ләриндә Мөккә әтрафындакы Һәра дагында тәнһа галмағы хошлајар, Аллаһын варлыгы, ваһидлији барәдә гәлбиндә гопан тәләтүмләрә гәрг оларды. Өмрүнүн 40-чы илиндә уча Аллаһ бәшәријјәти зүлмәтдә хилас етмәк үчүн әзиз бәндәси Мүһәммәдә (с) пејғәмбәрлик верди. Аллаһ-таала кәндәрдији һәр пејғәмбәрә мө'чүзәләр вермишди. Нухун туфаны, Саләһин дөвәси, Ибраһимин тонгалы, Јусифин чамалы, Давудун авазы, Сүләйманын үзүјү, Мусанын әсасы, Исанын әлү дирилдән нәфәси □ Лакин һәзрәт Мүһәммәдин (с) мө'чүзәси бунларын һамысындан үстүн иди. Чүнки онун мө'чүзәси - он дөрд әср боју түкәнмәз мәнәларын мәнбәји олан, лакин сирри һәлә дә там ачылмајан Гур'андыр.

Аллаһын әмри илә Чәнаб Чәбраил Пејғәмбәримизә (с) илк олараг бу әјләри назил етди ("Әләг" сурәси, әјә 1-5):

"Јарадан Аллаһын ады илә оху!

О Аллаһ ки, инсаны лахталанмыш гандан јаратды.

Оху, сәнин Аллаһын ән кәрәмәтлидир.

О, инсана гәләмлә јазмаг өјрәтди.

Инсана билмәдијини өјрәтди".

Бунун ардынча һәзрәт өз пејғәмбәрлијини елан етмәјә башлады. Она илк иман кәтирән гәдән һәјат јолдашы Хәдичәји-Күбра, илк киши исә әмиси оғлу Әли ибн Әбиталиб олду.

инсанда тәәсүф һисси доғурур.

Бүтүн нөгсанларына бахмајараг, бу тәдгигат иши кәркин әмәјин мөһсулу олуб, һөрмәтә лајигдир.

"100 нәфәр" китабынын сонраки чапында кәстәрилән сијаһы бир гәдәр дәјишмишдир. Јәни өтән илләр әрзиндә нүфуз сәвијјәләри бир дә јохланмыш, нүфузуну итирмиш бә'зи шәхсләр өз јерләрини башгаларына вермәјә мәчбур олмушлар. Бунун нәтичәсиндә сијаһыдан бир нечә адамын ады чыхарылмыш, онларын јеринә башгалары әлави едилмишдир.

Мүәллифин фикринчә, "100 нәфәр" китабынын үстүн чәһәтләриндән бири, шәхсијјәтләрин фәрди хусусијјәт вә әхлага кәрә дејил, дашыдылары вә мудафиә етдикләри идејаларын бәшәријјәтә вердији тәкан гүввәсинә кәрә гијмәтләндирилмәсидир.

ДҮНЈАНЫ ДӘЈИШДИРМИШ 100 НӘФӘР

риндән олан Исламын баниси, јүксәк нүфузлу сијаси рәһбәр вә әрәб фүтуһатынын һәрәкәтәричи гүввәси олмушдур. Бүтүн әсрләрин ән нүфузлу шәхсијјәти вә ән тәсиргојучу сијаси рәһбәри кими хатырланмаг она верилән күзәштәсиз, һәгиги гијмәт һесаб едилмәлидир".

"Ел-мондо" гәзети өз нөвбәсиндә белә јазыр: "Әлбәттә, Мајкл Һарт өз нәзәријјәсиндә сәһв етмир, чүнки Ислам Пејғәмбәринин вәфатындан он үч әср өтмәсинә бахмајараг, онун дүнјадакы нүфузу әввәлки гүввәсиндә галмагдыр".

Доктор Һарт бу тәдгигат заманы чохла четинликләрә үзләшмишдир. Чүнки онун мәҗли тарихин ән бөјүк сималарыны дегиди, ән нүфузлуларыны бөјүк дигәтлә сечмәк олмушдур. Бу иш үчүн дүнја тарихинә чидди вә гәрәссиз нәзәр салмаг лазымдыр. Һәмчинин јалныз мүәјјән дөврләрдә нүфузлу олмуш инсанлар нәзәр алынмамалы, өзүндән сонра бу күнә гәдәр давам

чы јер) Карл Маркс (11-чи јер) вә В. И. Лениндән (15-чи јер) сонра дурмасы исә һәгигәтән дүнјанын мө'чүзәси һесаб едилә биләр. Император Август бу бөјүк сијаһыда 19-чу, Чинқизхан 21-чи, Коперник 24-чу, Фрејд 32-чи, Македонијалы Искәндәр 33-чу, Наполеон 34-чу, Әфлатун 40-чы, Бетховен 42-чи, Сезар 65-чи, Руссо 71-чи, Мани 83-чу, Бөјүк Пјотр 91-чи, Һомер 94-чу, Кеплер 97-чи јерләри тутур.

Һамиләлијә гаршы васитәләри ихтира етмиш Пинкусун адынын белә дахил едилдији (81-чи јер) бу сијаһыда нәдәнсә сөзүн әсл мәнәсында даһи олан бә'зи шәхсијјәтләрин адыны көрмүрүк. Ленин, Һитлер кими ганичән јыртычылар тәмсил едилдикләри һалда, әдаләт күзкүсү Һәзрәт Әли (ә) јаддан чыхарылыб.

Бу нөгсанлары көрдүкчә истәр-истәмәз дүнја ичтиманјјәтинин кәзләдији нүфуз критерләри шүбһә алтына дүшүр, рә'ји әсас көтүрүлүш ичтиман группарын зөвг кәстәричиләри

Белә ки, доктор Һарт јазыр: "Бу сијаһы ән бөјүкләрин дејил, ән нүфузуларындыр. Нүфуз һеч дә шөһрәт вә габилијјәт демәк дејилдир". Бу чүмләрләр доктор Һарт, бәшәријјәтин бә'зи бөјүк шәхсијјәтләринин (Мартин Лүтер Кинг кими) бу сијаһыја дүшмәмәсинә бәрәәт газандырыр.

"Ел-мондо", мүәллифин бу сөзләрини мудафиә едәрәк јазыр: "Мисал үчүн Мүһәммәд (с) Пејғәмбәрин биринчи, Һәзрәт Исанын (ә) исә үчүнчү јердә дурмасынын сәбәби будур ки, Һәзрәт Мүһәммәд (с) Ислам гуручулуғу саһәсиндә етдији сә'јләрә кәрә Исадан (ә) даһа кениш нүфуз газанмышдыр".

Сонда әмин олдуғумузу билдиририк ки, мин илләр бундан сонра да "Бәшәријјәти дәјишдирмиш 100 нәфәр" сијаһысына мөхлуғатын ән үстүнү, јерлә көј рабитәчиси Һәзрәт Мүһәммәд (с) башчылыг едәчәкдир.

***

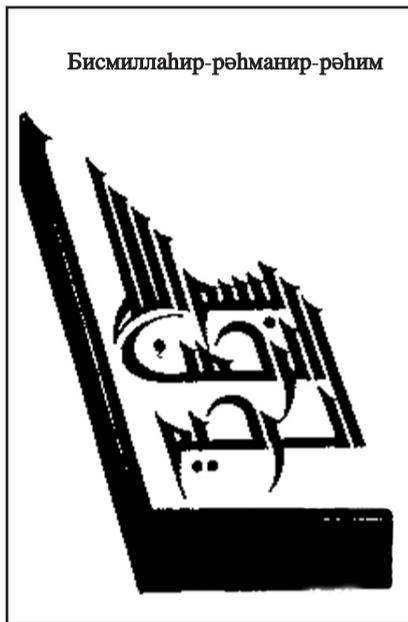
Һәзрәт Мүһәммәд (с) өз пејғәмбәрлијини Мәккәдә кечән он ики или әрзиндә бүтпәрәст мүшрикләрдән олмазын зүмләр, мәнәви вә чисмани ишкәнчәләр көрдү. О һәзрәти тәһгир едир, сөјүр, даш атыр, күчәдән кечән-дә башына зибил туллајыр, Аллаһдан үз дөндөрмәјә чәһд едир, јахын сәһабәләрини ишкәнчәјә мәрүз гојурдулар. Јолдашы Хәдичәнин вә әмиси Әбиталибин вәфаты о һәзрәтин ишини бир гәдәр дә чәтинләшдирди, јахын гоһумлары илә Мәккәнин учгар мөһәлләләриндән бириндә мәнәви, иттисади мүнәсирә шәраитиндә јашады. Пејғәмбәрлијинин он биринчи илиндә тәсәлли олараг Аллаһ-таала Өз Пејғәмбәрини Ме'рачла мұкафатландырды. Аллаһын изни вә чәнаб Чәбраилин мұшәјәти илә һәзрәт Мүһәммәд (с) Мәккәдәки Бејтуллаһ мәсидиндән әввәлчә Јерусәлим шәһәринә - Әл-Әгса мәсидинә, ордан исә сәмаја - Ме'рача галхды. Сәманын једди мәртәбәсини јарараг, әзәмәтли Пејғәмбәрләрлә көрүшдү. Аллаһ-тааланын мұлагатына наил олдү. Ме'рач әснасында Пејғәмбәримизә Чәннәтдән вә Чәһәннәмдән тәсвирләр көстәрилди. О һәзрәтә күндә беш јөвмијјә намазы гылмаг әмри верилди. Ме'рач һәзрәт Мүһәммәдин (с) пејғәмбәрлијини тәсдиг едән вә мүшрикләрин бәһәнәсини кәсән бир һадисә кими тарихә дүшдү.

Мүшрикләрин зүлмү исә шиддәтләнирди. О һәзрәтә гаршы гәсд һазырлајырдылар. Белә бир шәраитдә Аллаһын әмри илә 52 јашлы Пејғәмбәр (с) доғма шәһәри Мәккәдән чыхыб сонралар "Мәдинә" адландырылачак Јәсриб шәһәринә һичрәт етди. (Инди мүсәлманларын истифадә етдији һичри тәгвим һәммин илдән - Пејғәмбәрин (с) Мәккәдән Мәдинәјә һичрәтиндән һесабланыр. Бу ил һичрәтин 1426-чы илидир.

***

Мәдинәдә пејғәмбәрлијин икинчи дөврү - ачыг вә чәтин мұбаризә мәрһәләси башланды. Бу вахта гәдәр сәбр

јолуну изләмиш Ислам, мұдафиә мөвгәјини сечди. Пејғәмбәримизин (с) башчылығы илә мүсәлман гошуну Мәккә мүшрикләри илә бир нечә мұһарибәләр апарды. Илк гәләбә Бәдр дөјүшүндә әлдә олуңду. Үһүд савашындакы мұвәггәти мәғлубијјәтә бамајараг Хәндәк әһвалатында Исламын күчү бир даһа тәсдиг олуңду.

Бисмиллаһир-рәһманир-рәһим

Аллаһын шири, Пејғәмбәрин (с) доғма әмиси оғлу, күрәкәни, сәркәрдәси вә кәләчәк чанишини һәзрәт Әли әлејһиссәләмын Хәјбәр галасыны фәтһ етмәси илә учсуз-бучагсыз Әрәбистан мәмләкәтләринә јол ачылды.

***

Нәһәјәт, Мәккәнин тәслими вә Әбу Сүфјанчыларын сүтугу илә Ислам јолунда чәтин мұһарибәләр мәрһәләсинә һәлләдичи нөгтә гојулду. Пејғәмбәр (с) өз рисаләтинин әсас һиссәсини јеринә јетирмишди. Мүгәддәс Кә'бә мүшрикләрдән азад едилиб јенидән Аллаһ евинә чеврилмишди. Әрәбистан чәзирәсинә Ислам һөкмран олмушду. Амма бөјүк өмрүн күнәши гүрубә доғру кедирди. Аллаһын ән

севимли мөхлуғу өз Халигинин әбәди көрүшүнә һазырлашырды. Белә бир шәраитдә Аллаһын рәсулу сон һәчч зијарәтинә галхды. Бүтүн Әрәбистана чар чәкилди. Һамы Пејғәмбәр (с) шәһәринә - Мәдинәјә ахышды.

Пејғәмбәрлә јүз миндән чох сәһабәнин иштирак етдији бөјүк һәчч карваны Мәккәјә јол алды. Һәчч әмәлләрини јеринә јетириб гајыдаркән Мәккә илә Мәдинә арасындакы "Гәдири-Хум" адлы сусуз вәдидә Аллаһ-таала Өз Пејғәмбәринә сон вә ән вачиб әмрини көстәрди.

Пејғәмбәрин (с) тапшырығы илә бүтүн карван әһли исти сәһрада көч салды. Белә бир шәраитдә һәзрәт Рәсулуллаһ (с) өзүнүн ән бәләғәтли хүтбәсини сөјләди. Хүтбә әснасында јанында дајанмыш Әли ибн Әбиталибин әлини тутуб јухары галдырды вә уча сәслә е'лан етди: "Мән һәр кимин мөвласыјымса, Әли дә онун мөвласыдыр. Аллаһым, Әлинин достлары илә дост, дүшмәнләри илә дүшмән ол!"

Сонра Пејғәмбәрин (с) әмри илә јүз мин сәһабә "Әссәләму әлејкә, ја Әмирәл-мө'минин" - дөјә һәзрәт Әлијә (ә) беј'әт етди. Һәммин күн тарихә һәзрәт Әлинин (ә) илаһи вә дүңјәви һакимијјәтә тә'јин олуңдуғу күн кими дахил олдү.

Бу һадисәдән ики ај сонра - һичрәтин он биринчи или сәфәр ајынын 28-дә мөхлуғатын әшрәфи пејғәмбәрләрин мөһүрү һәзрәт Мүһәммәд (с) 63 јашында дүңјасыны дөјишди. Һәзрәт Әлинин (ә) дили илә десәк, о һәзрәтин өлүмү дә һәјәти кими пакизә вә мәнәлы иди.

***

Пејғәмбәр вәфат етди. Лакин Аллаһын китабы олан Гур'аны вә мә'сум Әһли-Бейтини (ә) бизә әманәт гојду. Пејғәмбәрә ешгимизи бу ики әманәти горуагла сүбүт етмәлијик. Бу һалда Аллаһ да, онун Пејғәмбәринин әзиз руһу да биздән разы галар.

Будур бөјүк өмрүн гыса салнамәси...

ҲАЧЫ СЕЈЛИД ӨЗИМ ШИРАВАНИ

СӘНӘ ҺӘР БИР НӘФӘС МЕ'РАЧ ИДИ

Сизә тәғдим етдијимз бу гәсидә Азәрбајчан классик әдәбијјатынын көркәмли сималарындан бири Һачы Сейид Әзим Ширванинин индијәдәк Кирилл әлифбасы илә нәшр олуңмамыш ше'рләриндәндир. Тәзкирәләрин јаздыгына көрә, Сейид бу гәсидәни 1855-1857-чи илләр арасында һәчч мәгсәдилә Әрәбистана сәфәри заманы Мәдинәјә-мүнәввәрәдә Ислам Пејғәмбәринин (с) мүгәддәс мәғбәрәси өнүндә бәдаһәтнән демшидир. Гәсидә 31 бейтдән ибарәтдир, гәзетин имканларыны нәзәрә алараг, ону ихтисарла дәрч едирик. Гәсидәни Азәрбајчан ЕА Әлјазмалар Фондунда XVI-1631/5858 шрифти алтында сахланылан 1309-чу һичри-гәмәри ил тарихили "Дивани-Сейид Әзим Ширвани" китабындан көчүрүб тәғдим етмиш кәнч исламшүнас Рәһимов Чавидә миннәтдарлығымызы билдиририк.

Фәда, бу аситанын хакинә чан, ја Рәсулүллаһ!

Ки, әһли-дәрдәдир бу дәрә дәрман, ја Рәсулүллаһ!

Күруһи-әнбијадыр ризәхари-хани-һсанын,

Гапында өвлијадыр чүмлә дәрбан, ја Рәсулүллаһ!

Верән Давуда сәнсән аһәни мум етмәјә гүдрәт,

Гапында мурдән кәмдир Сүлејман, ја Рәсулүллаһ!

Сән ол бағи-кәрәмсән ки, нәсим-һүбүн етмишдир

Хәлилә нари-Нәмруду күлүстан, ја Рәсулүллаһ!

Едән Мусаны сәнсән саһиби-е'чаз аләмдә,

Вә кәр нә, чуби-чәнк олмазды субан, ја Рәсулүллаһ!

Әкәр Зун-Нуна бәтти-һүтдә олмазды һсаны,

Олурду һәшрәдәк мөһбуси-үмман, ја Рәсулүллаһ!

Һәнүз әнқүшти-пакын һәсрәтиндән рузү шәб дурмаз,

Доланыр дөври-хакә маһи-табан, ја Рәсулүллаһ!

Узаг олдун һачан Хәллагдан ким, гүрб ола һасил?

Варымдыр бу сүхәндә сәһвү нисјан, ја Рәсулүллаһ!

Сәнә һәр бир нәфәс Ме'рач иди, еј саһиби-риф'әт,

Бу Ме'рачында вар чох сирри-пүнһан, ја Рәсулүллаһ!

Әлијүл-Мүртәзаны чанишин еддин мөгамында,

Варымды күн тәки бу әмрә бүрһан, ја Рәсулүллаһ!

Шәби-тарикдир аләм, тутубдур зүлмәт афагы,

Галыб әбри-хәфадә мөһри-рәхшан, ја Рәсулүллаһ!

Зүһури-һәггә јексәр мунтәзирдир дидеји-аләм,

Чәмәли-һәгги гыл дөһрә нүмајан, ја Рәсулүллаһ!

Кәрәм гыл, Сейиди гуртар бәләји-нәфси-шумундан,

Дәхилиндир бу күн Һәссани-Шир-

Пејғәмбәрин (с) һәдисләриндән

*Иман ики һиссәдир: бир һиссәси сәбрдән, о бири јарысы шүкрдән ибарәтдир.

*Әһдә вәфа етмәк имандандыр.

*Вәтәни севмәк имандандыр.

*Һәја иманын јарысыдыр, һәјасы олмајанын иманы да олмаз.

*Аллаһ нәздиндә ән севимли бәндә чәмаата ән хәјирли оландыр. Аллаһын һаггыны ән јахшы горујан шәхс өз хәјир вә һсаны илә чәмаатын севимлиси оландыр.

*Һәр кәс сизә һсән етсә, әвәзини верин. Әвәзини вермәјә имканыныз олмаса, она тәшәккүр един; тәшәккүр онун мұкафатыдыр.

*Мө'мин күләрүз вә хошсөз олар, мұнафиг исә бәдәхләг вә гәзәбли.

*Үммәтимдән ики дәстә - фәғилләр вә әмирләр јахшы олсалар, үммәтим дә јахшы олар. Бу ики дәстә пис олса, үммәтим дә пис олар.

*Дөрд шәј үммәтимдән олан һәр ағыллы адам чүн вачибдир: елми сәһбәтә гулаг асмаг, јадда сахламаг, јаймаг вә она әмәл етмәк.

*Гуруча салам вермәклә олса белә, гоһумларла әләг сахлајын.

*Гијамәт күнүндә һамыдан дөрд шәј сорушулар: өмрүнү нечә кечи-риб; чаванлығыны нәјә сәрф едиб; сәрвәтини нечә газаныб вә нечә хәрчләјиб; бир дә бизи (Әһли-беј-ти(ә)) севиб, ја јох?

*Гур'анын һалал-һарамына әмәл етмәјән шәхсин Гур'ана иманы олмаз.

*Һәр хәјирли шәј ағылла дәрк едилә вә ағыл олмајанын дини дә олмаз.

*Ахирәз-заман дөврүндә (Имам Мөһдинин (ә) зүһуру әрәфәсиндә) ән аз тапылан не'мәтләр - е'тибарлы гардаш вә һалал јолла газанылмыш пул олачак.

*О Һәзрәт бујурду: "Мүсәлман олмајан кәс бәһиштә кетмәз". Әбузәр сорушду: "Ја Рәсулүллаһ, Ислам нәдир?" Чәваб верди: "Ислам өз-өзлүјүндә чылпагдыр; онун либа-сы - тәғва, рүбәнди - һидәјәт, алт кејими - һәја, өзүлү - Аллаһдан гор-хмаг, камагы - дин, мејвәси - јахшы әмәлдир. Һәр шәјин дајағы олдуғу кими, мүсәлманлығын дајағы да биз Әһли-бејти (ә) севмәкдир".

*Мөндән сонра зина артар, гәфил өлүм һаллары чоһалар. Чәмаат чәкидә алдадар вә гәһәтлјә дүчар олар. Зәкат верилмәз, она көрә дә әкиндән вә мө'дәндән бәрәкәт чәкиләр. Динин зиддинә һөкм вериләрәк, зүлм чоһалар. Әһдләр позулдуғда Аллаһ дүшмәнләри мүсәлманларла галиб едәр. Гоһумларла рабитә кәсиләр, вардөвләт пис адамларын әлине дүшәр. Јахшылар писләри хәјир ишләрә дө'вәт етмәз, пис ишләрдән чәкин-дирмәзләр. Әһли-бејтин (ә) ардынча кетмәзләр. Онда Аллаһ писләри јахшыларә һаким едәр вә јахшылар нә гәдәр дуа етсәләр дә мүстәчаб олмаз.

*Мө'мин гардашынын гејбәтини етмәјән оруч тутмуш шәхсин јатмасы да ибадәтдир.

*Бу күн сизин аранызда ики әманәт гојуб кедирәм: буларын би-ри АЛЛАҲЫН КИТАБЫ (Гур'ан), о бири исә ИТРӘТИМДИР (је'ни нәслимдән олан пак Имамлардыр). Булар чәннәт һовузу кәнарында мөним јаныма варид олана гәдәр бир-бириндән ајрылмазлар.

ГУР'АН БУЖУРУР КИ:

"Рәббин анчаг өзүнә гуллуг етмәжинизи вә анаја, атаја јахшылыг етмәји әмр етмишдир. Әкәр икисиндән, јә'ни ана вә атадан бири вә һәр икиси јанында гочалса, кәрәк онлара "јорулдум" белә демәјәсән. Онлары инчитмәјәсән, икисинин дә көнлүнү аласан". ("Исра", 23)

"Рәббиниз гәлбиниздә-кини-ананыза, атаныза гаршы гәлбиниздә бәслә-дикләринизи даһа јахшы билир. Јахшы кимсәләрсиниз билсин ки, О өзүнкүләрә баш вуранлары бағышлар". ("Исра", 25)

"Әгрәбаја, дүшкүнә, јолчуја јардым вә јахшылыг едәркән, һағларыны вер. Әлиндәкиләри башга јоллара сәпиб совурма". ("Исра" 26)

"Јетимләрин малларыны [һәдди-бүлуға чатдыгда] өзләринә верин вә пи-си [һарамы] јахшы илә [һалала] дәјишдирмәјин; [Јетимләрин малы сизә һарам, өз малыныз исә һалал

олдуғу һалда, онлары бир-бири илә дәјишмәјин!] Онларың малларыны өз малларыныза гатыб јемәјин! Шүбһәсиз ки, бу, бөјүк күнаһдыр". ("Ниса", 2)

"Ата, ана вә јахын го-һумларың [вәфат етдикдә] гојуб кетдикләри малдан кишиләрә вә гадынлара пәј дүшүр. Һәмин малың азыңдан да, чоһундан да [буңлара вериләчәк] һиссә мүәјјән едилмишдир". ("Ниса", 7)

Һүсејн ЧАВИД

ГЫЗ МӘКТӘБИНДӘ

- Гузум, јаврум! Адын нәдир?
- Күлбаһар.
- Пәки, сәнин анан, бабан вармы?
- Вар.
- Насыл, зәнкиндирми бабан?
- Әвәт, зәнкин, бәјзадә...
- Өјлә исә, кејдијин кејим нечин бөјлә садә?
- Јохму сәнин инчиләрин, алтун биләрзикләрин?
- Сөјлә, јаврум! Неч сыхылма...
- Вар, әфәндим, вар... Лакин Мүәллимәм һәр күн сөјләр, онларын јох гијмәти. Бир гызын анчаг билкидир, тәмизликдир зијнәти.
- Чох доғру сөз... Бу дүнјада сәнин ән чох севдијин кимдир, гузум, сөјләрмисән?
- Ән севдијим илки о Аллаһ ки, јери-көјү, инсанлары хәлг ејләр.
- Сонра кимләр?
- Сонра онун көндәрдији елчиләр.
- Башга севдикләрин насыл, јохму?
- Вар...
- Кимдир онлар?
- Анам, бабам, мүәллимәм, бир дә бүтүн инсанлар...

правой, но не решается перечить ему, задеть его за живое, сказать, мол, ай киши,1 так посуду не моют! Действительно, за шесть лет он ни разу не обратил внимания, почему жена каждый раз моет посуду, оставшуюся с обеда, вечером, когда он ужинает, расставляя ее, поглядывая на него с многозначительной улыбкой...

Ну, почему мы, мужчины, столь тщеславны, почему мы судим только со своей колокольни, почему всегда прав только Он, а не Она?

Кусок застрял в горле, он поперхнулся, чувствуя, что перехватило дыхание и, прежде чем потянулся за стаканом с водой, успел подумать: "Какого рожна я беру в голову всякую ахинею..." и стал пить глотками и непроизвольно зацепился взглядом за поверхность стакана, привычно ища ворсинки от полотенца. И в этот же миг как бы увидел себя со стороны и подумал, что, наверно, смешон в таком виде, со скошенными к носу глазами.

Белые ворсинки на стакане вновь вызвали у него раздражение, они смахивали в его глазах на микробы, его передернуло; он перестал пить, рыгнул, но смог кое-как взять себя в руки.

Жена кинулась к нему, кулач-
(Продолжение. Начало стр. 5)

ками осторожно побарабанила по спине, приговаривая "Халал, халал!" Увы, еда ему боком вышла. "Проклятые шайтану!" - подумал он, откинувшись к стене. И стал в душе корить себя: "Ну и хорош... Заводишься почему зря... Враз раскалился и остыл... Как алюминий..."

Позвякивание посуды прекратилось. Умолк и сипевший чайник. Значит закипает, что чайник на огне сперваначинает сипеть, потом утихал, а погода, закипая издавал бульканье. Так и сейчас. Вскоре чайник засвистел, и из дульца забил пар. Полагалось, для лучшего кипячения, приоткрыть крышку после сигнального свистка. Тогда чайник кипел беззвучно.

Настроение у него вновь испортилось. Ему показалось, что между его жизнью и чайником есть некое сходство, и он, как этот злосчастный чайник с приоткрытой крышкой, кипящий беззвучно. Нет, нет, какого черта, он не чайник, а если был таковым до сих пор, впрямь - баста!

Тем временем жена отерла заварочный чайник, придвинула пачку с сухим чаем, собираясь заваривать. Ему показалось, что вот-вот он не выдержит, сорвется из рук, разобьет вдребезги, взвояет, всполошит соседей. Но вновь мысленно прокляв шайтана, подавил накипа-

ющую досаду, глядя на кроткое лицо жены, на пряди, тронутые приседью, ранние морщинки у глаз, крохотные, как ворсиночки ветхого обшарпанного полотенца, да, морщинки в глубине которых затаилась шестилетняя тоска по несостоявшемуся ребенку. Вода из крана словно лилась не на груды посуды в раковине, а на его раскаленное, "алюминивое", отходчивое сердце, остужая безотчетную, заскорузлую злую желчь. Понемногу отпустило напряженные нервы, голова стала ясной, и, хотя он жаловался на ухудшение памяти, сейчас память обострилась и освежилась.

Они жили в старом квартале города, занимая три комнаты в доме с тесным двориком. Сестра переселилась к мужу, женившийся брат тоже жил отдельно. Из домочадцев остался с родителями он единственный. Все было перед его глазами - родительские радости и печали, заботы, что называется, добыток и убыток. От его внимания не ускользало и то, как отец с матерью ведут себя, держаться, относятся друг к другу. Отец, человек работающий, терпеливый, выдержанный, и в то же время несловоохотливый, любивший больше слушать, чем говорить, - вернется с работы, едва переведет дух, заморит

червячка и закатав рукава, займется неполадками в домашнем хозяйстве. Говорил: "Я же не трутень, а трудяга", для него родитель и радатель означали одно и то же. Хотя порой шпильки жены "доставали" его, виду не подавал, терпя капризы своей половины. Его хлебом не корми, дай только вкалывать, тащить покупки домой, возиться по хозяйству, услужить соседям, родне в радостях и печалях, привечать и провожать гостей, словом уже не знаю какие благие дела... Ему в тягость было, кажется, только одно - языком ворочать.

Как-то в разговоре мать упомянула об Агайре, жившим в нижнем квартале, дескать, он такой благодетельный, такой участливый, всегда в трудную минуту выручит соседа, подставит плечо...

Мать не сомневалась, говоря эти слова, что отец, по обыкновению, никак не отреагирует молча, выслушает и сочтет свою роль исчерпанной. Ей, уже дожившей до седых волос, было невдогад, что муж, умудренный опытом, лучше знает Агайра. Видел его и на миру, и на пиру, он только сверкнул белками глаз. Это означало высшую степень негодования, "выдавшая" характеристику.

Но мать не уловила этого крас-

ЧИТАТЕЛИ СПРАШИВАЮТ:

- Скажите пожалуйста, какой смысл имеют восхваления и салават дорогому Посланнику Аллаха (ДБАР)? Расскажите о необходимости исполнения этого благословения Пророку Ислама (ДБАР), как с точки зрения шиитов, так и суннитов.

Восхваление и салават Пророку Ислама (ДБАР)

Пожелание мира и благословения в адрес последнего Пророка Аллаха (ДБАР) - повеление Священного Корана, обращённого к правоверным: "Воистину, Аллах и Его ангелы благословляют Пророка. О вы, которые уверовали! Благословляете его и приветствуйте усердно".

Салават Пророку Ислама (ДБАР) - причина отпущения и прощения грехов. Дорогой Посланник Аллаха (ДБАР), как-то будучи весёлым и радостным, сказал: "Джабраил снизошёл ко мне и сообщил: "О Мухаммад! Тому, кто один раз пошлёт тебе пожелание благословения, Аллах запишет десять благодетельств, сотрёт десять его прегрешений и прибавит ему десять степеней"". В книге Муслима "Сахих", приведён хадис от Посланника Аллаха (ДБАР), где говорится следующее: "Тому, кто один раз пошлёт мне благословение, Аллах пошлёт ему десять благословений". При использовании этих хадисов можно прийти к такому заключению, что тот, кто услышав имя Посланника Божьего (ДБАР) и не пошлёт в адрес его светлости благословения, будет подвержен скупости и скаредности, бедственному положению и несчаст-

тиям. В источниках преданий, имеющихся у последователей Пророка Ислама (ДБАР) и непорочным имамов рода Пророка (ДБМ), имеется огромное количество хадисов о вознаграждении за салават в адрес Посланника Божьего (ДБАР). Имам Сади́к (ДБМ), приводя слова его светлости Пророка Мухаммада (ДБАР), рассказывал следующее: "Тому, кто пошлёт мне благословение, Аллах и Его ангелы тоже пошлют благословение". Так же Посланник Аллаха (ДБАР) говорил: "Посылайте мне много благословений, потому что благословение мне - это свет в могиле, свет на (мосту) Сират, свет в раю". Повелитель правоверных Али бин Аби Талиб (ДБМ), говорил: "Благословение Пророку Ислама (ДБАР) уничтожает грехи лучше, чем вода уничтожает огонь". Шестой непорочный имам из рода Пророка (ДБАР), имам Сади́к (ДБМ), сказал следующее: "Я обнаружил в некоторых книгах, что тому, кто пошлёт благословение Пророку Мухаммаду (ДБАР) и его роду, Аллах запишет сто добрых дел".

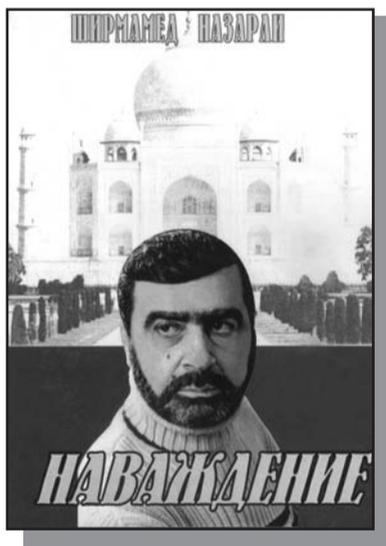
Теперь приступим ко второй части Вашего вопроса. Асхабы спросили у Пророка Ислама (ДБАР): "О Посланник Аллаха! Как мы должны посылать тебе благословение?". Его светлость ответил им: "Вы говорите так: - О Аллах! Благослови Мухаммада и род Мухаммада, как Ты благословил Ибрахима и род Ибрахима. Воистину, Ты - Достолавен! О Аллах! Ниспосли благословения Мухаммаду и роду Мухаммада, как Ты ниспослал благословение Ибрахиму и роду Ибрахима. Воистину, Ты - Достолавен!". В книге "Сахих" Бухари, приводится такой хадис от К'аба бин Аджаз:

"Мы сидели рядом с Посланником Аллаха (ДБАР), когда пришёл один человек и спросил: - О Посланник Аллаха! Мы усвоили как нужно приветствовать тебя. А как нужно посылать тебе благословения? - Пророк (ДБАР) ответил ему: - Говорите: о Аллах! Благослови Мухаммада и род Мухаммада, как Ты благословил Ибрахима и род Ибрахима. Воистину Ты - Достолавен! О Аллах ниспосли благословения Мухаммаду и роду Мухаммада, как Ты ниспослал благословения Ибрахиму и роду Ибрахима. Воистину, Ты - Достолавен!".

В то время, когда произошло ниспослание аята: "Воистину, Аллах и Его ангелы благословляют Пророка. О вы, которые уверовали! Благословляйте его и приветствуйте усердно", мусульмане спросили Пророка Ислама (ДБАР): "Как мы должны посылать благословения?". Пророк ответил им: "Не посылайте мне неполного и несовершенного благословения". Люди спросили у его светлости: "А что означает неполное благословение?". Посланник Аллаха ответил: "Когда вы говорите: - О Аллах! Благослови Мухаммада, - а затем молчите. Необходимо говорить: - О Аллах! Благослови Мухаммада и род Мухаммада". Толкователи и комментаторы Священного Корана, последователи различных суннитских религиозно-правовых школ, поясняя 56 аят 33 суры Преславного Корана, привели десятки хадисов, гласящих о том, что при отправлении благословения Пророку Ислама (ДБАР), необходимо также посылать эти благословения и роду

его светлости. Кроме этого, в источниках обоих течений Ислама имеются хадисы, где рассказывается о том, что наши молитвы-просьбы (дуа) не принимаются до тех пор, пока мы не пошлём благословения Посланнику Аллаха (ДБАР) и его роду (ДБМ). В источниках шиитов также утверждается, что во время ниспослания благословения Пророку Мухаммаду (ДБАР) необходимо посылать благословение и его роду. Имам Бакир (ДБМ) приводит хадис, который слышал от своего отца, а тот от своего, и так цепочка доходит до Пророка Ислама (ДБАР). Посланник Божий (ДБАР) сказал: "Тот, кто посылает благословения мне, не пошлёт их моему роду, никогда не почувствует запаха рая. Хотя этот запах можно обонять на расстоянии в 500 лет". Здесь хотелось бы отметить один очень интересный момент, имеющий отношение к вышесказанному. При исполнении ритуальной молитвы, последователи некоторых религиозно-правовых исламских школ, как например шииты или ханафиты, читают салават во время положения последней ка'ады, то есть перед саламом. Поэтому благодарность и признание достоинств дорогого Посланника Аллаха (ДБАР), следование за его светлостью, требует многочисленных благословений, сказанных нами в его адрес. Во время отправлений этих благословений, необходимо посылать их и непорочному роду Посланника Аллаха (ДБАР).

Подготовлено группой исламских учёных, последователей Ахль-Бейт

норечивого взгляда, ей даже показалось, что муж и не слушает ее. Потому вновь повторила свои слова, и мальчик своим детским умом сообразил, что мать перехватила через край и испортила дело. Напряжение этого мгновения было для мальчика внезапно и жутко. Хотя с тех пор утекло немало воды, но у сына перед глазами отчетливо возникало то, как вспыхнул отец, как побагровело его лицо. Разговор происходил за полночь. Отец взял с собой мать и сына, вышел из дому,

запер дверь, и они в ночной темноте направились в нижний квартал.

Теперь и мать набрала в рот воды, подстать отцу, тихо следуя за ним, не смея и пикнуть, то ли смекнула, что сморозила нечто, то ли опасалась впопыхах оступиться. Может, ломала голову: что же задумал отец на ночь глядя.

Добрались до двора. Отец постучался в еле различимую дверь. Прошла целая вечность. Только отец знал, зачем они сюда пришли.

Наконец послышались шаги, потом проступила тень Агаяра. Протирая глаза, он отпер дверь и при виде соседа с верхнего квартала пришел в замешательство и выдал из себя: "Милости пррошу...".

На голоса вышла здоровенная жена хозяина. Хотя звали ее Шах-бейим, все в квартале прозвали Амазонкой. Тогда, по малости лет, мальчик не понимал, почему породную жену ледящего Агаяра так окрестили. И причина той ночной тихой "войны" между отцом и матерью мальчику стала ясна мною позднее.

После короткого вступления отец изложил просьбу: мол, зарплату мою задерживают, "сидим на меле", если можешь, ссуди немного денег. У матери, глаза на лоб полезли. Ведь никакой-такой нужды в одалживании не было. И до сих пор они сами всегда подсобляли нуждающимся

соседям, родичам, знакомцам.

Нет, не за деньгами пришел ее муж к Агаюру, - вся эта затея преследовала цель доказать жене ее неправоту...

Агаяр и не поверил искренности просьбы соседа, - это чувствовалось по его прищурю, ухмылке... Он-то знал хорошо, что сосед живет в достатке и не стал бы целой делегацией тащиться к нему среди ночи из-за какого-то червонца - другого. Тем не менее, Агаяр повернул голову и переглянулся с монументальной половиной, стоявшей подбоченясь, и оба прошли в смежную комнату. Мальчик не мог понять по лицу отца, что у него творится на душе, но чувствовал, что все происходящее очень и очень серьезно.

У матери лицо побелело. Видно, горько раскаивалась. Знала бы, что выкинет муж из-за единой ее обмолвки, прикусила бы язык.

Только одно могло избавить мать от мучительного конфуза - кабы "совещание" за стеной не затянулось и Агаяр "расколосся" бы на ссуду. Тогда правой окажется мать, и отец удостоверится, что ее похвалы не были праздным вздором.

"Совещание" за стеной затянулось, иши так показало мальчику. Отец сидел не попохнувшись, уставившись глазами куда-то в пространство. Мать, напротив, ерзала, воро-

чалась, не в силах утаить тревожные ожидания; то мальчика по голове погладит, то ладони растирает, будто озябла, то наглухо застегнутую кофту тербит.

Наконец скрипнула дверь. Когда Агаяр с вымученной улыбкой передавал отцу деньги, мальчик уловил запах сырости и нафталина. За Агаяр последовала "Шахсувар", то есть "Амазонка" с кислой миной на лице и застыла в проеме двери.

Похоже, что впервые она упустила превосходство в дебатах с мужем.

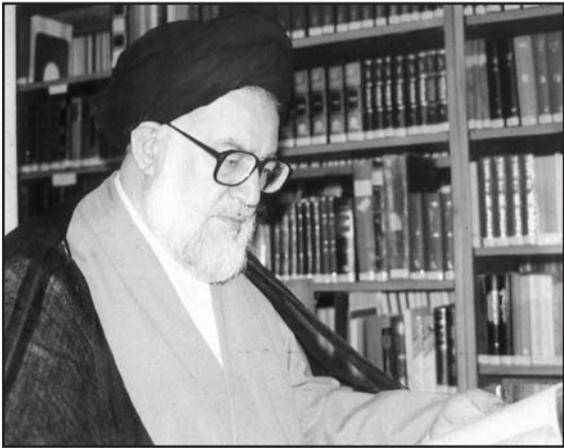
Отец, взяв деньги, буркнул: "Через пару дней верну" и поднялся.

Мальчик шел между отцом и матерью. Отец никогда не позволял себе ступать впереди матери, но в эту ночь он почему-то изменил своему правилу. Мальчик думал, что отец проиграл в этой "войне". Но он не был похож на проигравшего, ничуть не выглядел сконфуженным и оставался невозмутимым. Этого мальчик не мог понять.

А мать, чувствовалось, воспрянула духом, торжествовала, что оказалась права в споре и считала, что если бу муж не полез в бутылку, не вспылит, не уцепился бы за слово, то обошлось бы без этой ночной канители. Наверно, завтра вся махалла1 узнает, и пойдет гулять молва по всему городу: дескать, вот они до какой жизни дошли, что у

ТӘДГИГАТ МӘРКӘЗИ

Имам Әмирәл-мө'минин Әли (ә) адына Ислами Тәдгигат Мәркәзи вә китабхана Исфәһанын көрмәли йерләринин бириндә йерләшир. Һәр ики елм очағынын тәсисчиси вә рәиси чәнаб Ајәтуллаһ Сејид Камал Фәғиһ Иманидир. Ислам дүнјасында, садә диллә десәк, Гур'ан тәфсиринин, тәрчүмәсинин вә чапынын, ејни заманда да јазылмасы иши үзрә мәркәзинин рәһбәри һәзрәт Имани Азәрбајчандан кәлдијимизи билиб онунла

көрүшмәк истәјимизә дәрһал мүсбәт чаваб верди. Теһрандан Исфәһанадәк јолу миник машыны 4-5 саата гәт едир. Јол боју исә танынмыш алимин фәалијјәти, мәнәдә олан китаблары һаггында тәәсүрат бир даһа баш галдырды.

О, Имам Хомейнинин (р.ә) силаһдашларындандыр. Гур'ани-кәримин тәрчүмәсилә јанашы, онун тәфсири вә јайылмасы тәшәббүсүнү ингилаб рәһбәри илә мүзакирә едәндә Имам бу ишә бөјүк әһәмијјәт вермишиди. О вахтдан башланан, 20 илә гәдәр чәкән тәфсир вә тәрчүмә өз бәһрәсини 2000-чи илдә верди. Гур'ани-кәримин 20 чилдлик тәфсиринин илк китабы - 19-чу чилди

ишыг үзү көрдү. Нијә мәнз 19-чу чилддән башланмышдыр? Ајәтуллаһ Иманинин башчылыг етдији групун вә тәригәтиндән асылы олмајан Ислам алимләринин үмуми рәјинә көрә, мүгәддәс китабын тәфсири мәнз "Инсан" сүрәсиндән башланмалыдыр ки, бу да һесаблинанда 19-чу чилдә дүшүр. Һазырда бу серијадан 3 чилд Азәрбајчан, франсыз, алман, рус, инкилис, италијан вә испан дилләриндә чап едилмишидир. Бундан башга, чәнаб Ајәтуллаһ Сејид Камал Фәғиһ

Иманинин 5 дилдә, о чүмләдән Азәрбајчан дилдә "Пејғәмбәр (с) вә Әһли-Бейт (ә) күлүстанындан бир дәстә күл" китабы да ишыг үзү көрүшүдүр.

...Чәнаб Имани илә танышлыгдан сонра өзәмәтли вә јарашыглы Тәдгигат Мәркәзини кәздик. Һәр шејдән әввәл фондунда 200 мин адда әсәр олан китабхана дигтәти чәкир. Бу фонддан 1200 тәләбә (вә мәркәзин нәздиндә тәһсил алан даһа 600 гадын тәләбә), јүзләрлә мүәллим вә Ислам алими истифадә едир. Дини вә дүнјәви елмләр тәдрис олуна Тәдгигат Мәркәзиндә һәр күн 140 саат дәрс олуру.

Ајәтуллаһ Имани бөјүк фәхрлә билдирир ки, бу нәһәнкликдә елм очағы һәм Ирандан, һәм дә дикәр өлкәләрдән олан мүсәлманларын тәмәннасыз малијјә јардымы (бейтүлмал) сәјәсиндә јашајыр. Дүнјанын һәр гитәсинә көндәрилән вә пулсуз пайланан китабларын хош сорағы үмид верир ки, көрүлән иш әбәс дејилдир. Исфәһан почту һәфтәнин әксәр күнләри јалныз китаб көндәриши илә мәшгул олдуғундан мүдиријјәт Мәркәзин ики

ишчисинә өзүнүн дә бир әмәкдашыны гошуб. Почт бинасында хүсуси отаглар ајрылыб вә бундан һәр күн 60-70 гуту китаб јола салыныр.

Алим билдирир: "Әсәрләримизлә бағлы 15 миндән чоһ рәј вә төклиф мәктубу алмышыг. Мәркәз гәра-ра кәлиб ки, бу мәктублары дүнја халгларынын нәзәринә чатдырмаг үчүн онлары ајрыча китаб шәклиндә тәддим едәк. АБШ президенти Билл Клинтонун гызы Челси Гур'ани-кәримин тәрчүмәси илә кифәјәтләнмәјиб анасындан тәфсир китабы истәдикдә Американын биринчи ләдисы Тәдгигат Мәркәзинә мүра-чиәт едир. Аз сонра инкилис дилдә тәфсири, "Пејғәмбәр (с) вә Әһли-Бейт (ә) күлүстанындан бир дәстә күл" китабыны алан гыз һәјрәт едир вә чоһ мәмнун олуру. Бунунла бағлы АБШ президенти Билл Клинтон ИИР-ин Исфәһан шәһәриндә йерләшән "Әмирәл-мө'минин Әли (ә) Ислами Тәдгигат Мәркәзинә миннәтдарлыг мәктубу көндәрир". (Јазыда ады чәкилән мәктубларын сүрәтләри редаксияда сахланылыр - ред.)

Ајәтуллаһ Имани дејир ки, АБШ-дан бир һәбсхана рәисинин онлара үнванладығы мәктуб да мараглыдыр. О јазыр ки, бизим тәмәннасыз оларак көндәријимиз тәфсир китабларынын чилди галын вә мөһкәм олдуғу үчүн онлары душтаглара пайламаға еһтијат етдик вә һамысыны китабханаға гојдуг. Мүәллиф чинајәтләр төрәтмиш, китаба, елмә мејли олмајан душтаглар бу әсәрләрә о гәдәр мараг көстәрирләр ки, нөвбәләрә хүсуси нәзәрәт етмәк лазым кәлир. Онларын арасында тәфсир охумаг нөвбәсини дикәринә вермәк һөрмәт вә ән јахшы мүкафат

сајылыр. Һәбсхана рәиси мәктубла јанашы, 400 мин АБШ доллары да пул көндәрмишиди ки, һәбсханаға бу мәбләгдә тәфсир көндәрәк. Биз бу пулу вә хејли китабы һәбсхананын үнванына јола салдыг вә чаваб мәктубумузда хаһиш етдик ки, һәммин

мәбләги мүсәлман душтаглар арасында бөлүшдүрсүнләр вә онлара гаршы ишкәнчә тәтбиг етмәсинләр...

АБШ-ын танынмыш ханымларынын үнванына китабларымыз бирбаша јола салыныр. Алдығымыз мәлүмата көрә, һәммин китаблар охунмаг үчүн һәтта ичарәјә верилир. Буна көрә дә Мичиган штатындан бизә мүрачиәт едиб тәфсирләри илк дөфә Интернет сајтына салмаг үчүн ичазә алдылар".

Һәјатыны дүнјада вә Ислам тарихиндә илк дөфә оларак мүгәддәс Гур'ани-кәримин тәфси-ринә, ејни заманда тәрчүмәсинә вә јайылма ишинә һәср етмиш нурлу Ајәтуллаһ Сејид Фәғиһ Имани бу мәлүматлары верәркән фәрәһини кизләдә билмирди. Аллаһ-тааланын ризасы илә олан бу нәчиб ишә, јәгин ки, дүнјанын бүтүн иманлылары севинирләр. Елә биз дә.

Дәдә НӘЗӘРЛИ

"Шахсувар" деньги заняли.

Мальчик не рещался заглянуть в лицо победенному отцу, как и не хотел встретить торжествующий взгляд матери. Потому поотстал от отца и шел впереди матери - так-то лучше...

Вернувшись домой, отец включил свет, сел за круглый дубовый стол посреди комнаты. Мальчик опасливо поднял голову и поискал глазами взгляд отца. Отец не то что был сконфужен, - напротив, улыбался. Он глянул на сынишку, молча и стойко пережившему вместе с ними все это ночное испытание и поманил его к себе пальцем, усадил рядом, погладил по голове, одобрительно-ласково сказал: "Весь в меня!". Так вот рядышком они усаживались только за едой или чаепитием. А теперь - другое дело, поздняя ночь, какое там столованье. Но мать, выглянувшая из кухни, сообразила, что муж с сыном, похоже, не собираются ложиться спать и вскоре подала на подносе три стакана со свежесваренным чаем, но еще не успела поставить на стол, как отец тихо сказал: "Принеси-ка еще стаканчик, будь добра".

Мальчик ничего не мог взять толк и заметил, что мать тоже в

(Окончание. Начало стр. 5, 8, 9)

недоумении; тем не менее, молча отправилась на кухню за четвертым стаканом.

В этот момент постучались в дверь. Отец будто ждал этого, - неспешными шагами, не вынимая левой руки из кармана, направился к дверям и, отпирая замок, вынул руку из кармана, не разжимая пятерни.

Мальчугана разбирало любопытство, смешанное со страхом. Что за странная ночь?!

Не менее встревоженная мать внесла четвертый стакан с чаем и ошарашенно уставилась на дверь.

Мальчик никогда ее не видел такой.

Впервые он заметил, как мать постарела.

Когда отец приоткрыл дверь, на пороге показалась тщедушная фигура Агаяра. Он застыл, потупив голову, как нашкодивший ребенок, не отрывая взгляда со свежескрашенного пола и выдавил из себя: "Знаешь ... извини ... так уж получилось ... мы судили-рядили ... у нас у самих, по правде, хоть шаром покати ...".

Отец, точно преугадавший такой поворот событий, всучил деньги в нагрудной карман Агаяра, как бы желая поскорее положить конец его терзаниям и добавил: "Будь спокоен, я их не тронул". Потом, взяв его под

локоть, пригласил к столу почаевничать, как ни просил, тот отнекивался: "Спасибо, спасибо...". И заторопился домой. В голосе, в поведении его сквозила явная радость: словно нашел давно потерянную драгоценность.

Отец запер за ним дверь. Мальчика вновь обдало запахом плесени и нафталина. Отец направился в ванную помыть руки, находку мягко сказав матери: "Пора на боковую... Время позднее...".

Едва мать постелила постели, как отец, выйдя из ванной, стал выключать свет.

Сын много позднее понял, что отец поспешно погасил свет, чтобы не видеть конфуза матери. До конца дней отец не возвращался к случаю с Агаяром. Хотя в этой истории он оказался прав, всегда сожалел, что так все обернулось.

Как-то, уже повзрослев, он напомнил отцу об этом происшествии. Отец усмехнулся в усы: "Гм... Это моя вина... Тот, кто умеет выпутаться из запутанной ситуации - умен, а тот, кто не попадает в безвыходное положение - мудр. Я ничего не выиграл, доказав свою правоту, напротив, твоя бедная мать, мне кажется, как ни пыталась забыть эту историю, до конца дней вела себя

передо мной как виноватая...".

Пока он вспоминал дела давно минувших дней, жена уже перемыла всю посуду. Вода из закрытого крана лилась тонкой струйкой.

Глядя на кран, на посуду, на стаканы и блюдца с налившимися ворсинками от полотенца, у него не раз возникало желание позвонить близкой подруге жены и подвести разговор к многозначительному, демонстративно громкому вопросу: "Надо ли посуду после мытья...". И теперь, когда у него мелькнула эта мысль, он вспомнил давние слова отца и вновь, прокляв шейтана, встал, закрыл кран и пробормотал под нос: "Ты же весь в отца...".

Жена поднося чай, спросила: - Я не расслышала, что ты сказал?

- Ничего. Давай, говорю, почаевичаем, потом выйдем, прогуляемся по городу. Давненько куда не выбирались. Сколько можно сиднем сидеть дома?!

Она улыбнулась, и лицо ее помолодело, засветилось, как шесть лет тому назад, и морщинки у глаз, похоже на ворсинки, кажется, исчезли. Она радовалась еще и потому, что представился отличный момент, чтоб сообщить мужу о том, что ждет ребенка...

МОСКВАДА КИНО КҮНЛӘРИ

Бу ил Москвада гыш сәрт кечди, бол жағын-тыя көрә дә әввәлки мөвсүмләрден хейли фәргләнди. Һәтта Новруз байрамы күнләрində сәрт шахта, жаған гар ара вермирди. Белә күнләрдә, тәбидир ки, ән'әнәви инчәсәнәт сәһәләринин хиридарлары да евдән чыхыб јол гәт етмәк, һансыса бир тамаша вә ја филмин тәкратар бахышына кетмәјә тәрәддүд едирләр. Амма Русија пәјтахтынын "Кино еви"ндә мартын 3-чү онкүнлүјүндә кечирилмиш бешкү-нлүк филм нүмајиши һаггында буну демәк олмәз.

Сөһбәтимиз Иран кинорежиссору Мәчид Мәчидинин чәкдији филмләрин ретроспектив нүмајишиндән кедәчәк. Әввәл, шүбһәсиз ки, М. Мәчидини охучулар танытдырмаз лазымдыр.

1959-чу ил апрелин 13-дә анандан олуб. Јарадычылыға 20 јашындан башлајыб. Илк пешәкар адымы Теһран Бәләдијә театрында тамашаја гојулмуш "Һәрфләрин һәррәкәти" әсәриндә олуб. (Режиссор Давуд Данешвәри) 1979-чу илдә ордудан тәрхис олунамыш Мәчид "Гој говсун" пјесиндә рол алыб (Режиссор Гасым Сејфи). Бир ил сонра исә өзү "Тәјјарә" пјесинә гурулуш вериб вә ардынча да Ислам тәфәккүрү Инчәсәнәт Мәркәзиндә ишә башлајыб. Кәләчәкдә популяр олачаг М. Мәчиди бурада тамашаларда ојнајыр, ссенари јазыр, гысаметражлы филмләр чәкир. Онун илк ссенари-режиссор иши 16 миллиметрлик камера илә чәкдији "Партлајыш" (1980) гысаметражлы филми олуб. "Бадук" исә Мәчидинин биринчи тамметражлы кино әсәридир (1991). Буна гәдәр исә о, бир актјор кими догуз режиссорун дәвәти илә филмләрә чәкилиб вә бу ишләр арасында өзүнүн 5 гысаметражлы филмини әрсәјә кәтириб. 1995-чи илдән башлајараг дүнја киномотографы ону тамметражлы филмләрин устады тәк танымаға башлајыр: "Ата" (1995), "Сәма ушаглары" (1996), "Аллаһын рәнки" (1998), "Јагыш" (2000).

Кино сәнәти јолунда арамла, сәбрлә, тәчрүбә газана-газана, лакин инадла ирәлиләјән М. Мәчиди Иранын вә бир чох бејнәлхалг кинофестивалларын призләринә ләјиг көрүлүб. Јери кәлмишкән дүнја кинофестиваллары тәшкилатчыларыны вә шәртләрини хатырлајаг, мүсәлман дүнјасына, онун инчәсәнәтинә мүнәсибәти јада салаг. Буна бахмајараг, 1997-чи илдә 21-чи Монреал кинофестивалында Мәчидинин "Сәма ушаглары" филми рәғбәтлә гаршыланмыш, ики ил сонра елә һәмнин фестивалда режиссор "Аллаһын рәнки" филминә көрә приз алмышдыр. Бу өзү дә көстәричидир ки, һәмнин кинофестивалларда һәлә һеч бир режиссор ән јахшы филминә көрә ики дәфә мұкафат алмајыб...

Русија Федерасијасынын мөдәнијәт вә кинематографија үзрә актјелији, кинематографчылар бирлијинин, "Кино еви"нин, ИИР-ин

Москвадакы мөдәнијәт нүмајәндәлијинин биркә тәшкил етдији ретроспектив мартын 25-дә башлады. "Кино еви"нин Бөјүк залында јер јох иди. Рәсмиләрлә јанашы Русијанын мөшһур мөдәнијәт хадими, кинорежиссор Никита Михалков да чыхыш етди. Өзү дә чох емосионал. Илк филмин нүмајиши башлајана гәдәр дә М. Мәчиди илә 4-5 дәфә гучаглашыб өпүшдү, онун сәнәткарлығыны ән хош сөзләрлә ифадә етмәјә чалышды. Режиссор

Кеннади Палука исә деди: "Тәәссуф едирәм ки, биз русијалылар бу бөјүк сәнәткарла чох кеч таныш олуруг..."

Мөдәнијәт нүмајәндәлијинин рәһбәри Мәһди Иманипур тамашадан сонра гәрибә әһвалат данышды: "АБШ-да чәнаб Мәчидинин "Аллаһын рәнки" филминә бахмыш бир тамашачы режиссора јахынлашыб дејиб ки, сон беш илдә үмидсизлијә гапылараг Аллаһдан үз дөндәрибмиш. Инди бу филмә тамаша едәндән сонра әгидәсинә гајытды..."

Ретроспективә старт верән "Сәма ушаглары" филми. Әсәрин гәһрәманлары мөктәбли бачыгардаш - Зәһра вә Әлидир. Әли бачысынын өмрүнү чождан "баша вурмуш" ајагтабыларыны пинәчинин јанына апарыр. Амма жамагдан сонра онлары итирир.

Јеканә туфлисини итирмиш Зәһра чыхылмаз вәзијәтдә галыб. Нә мөктәбә кедә билир, нә дә гардашыны ата-анасына "сәга" билир. Хошбәхтликдән онларын дәрси ајры-ајры нөвбәдәдир...

Буна көрә Әлинин көһнә ајагтабыларыны да нөвбә илә кејмәли олулар... Мә'нән чох әзијәт чәкән гардаш мөктәбләрарасы гачыш јарышына јазылыр ки, һеч олмәзса, үчүнчү јери тутсун. Ахы, үчүнчү јер тутана бир чүт ајагтабы һәдијә вериләчәк!..

Јарыш, нәһәјәт ки, башланыр. Амма минләрлә шакирдин вә онларын валидејнләринин, мүәллимләрин... мараг вә һәјәчаны бир јанадыр, тәк Әлинин - бачысы гаршысында үзүгара Әлинин истәк вә һәјәчаны бир јана.

Ләнкидилмиш кадр эффектләриндән истифадә едилмиш бу сүжәт "дашы да јумшалдар". Јарышын нәтичәси чох көзләнилмәз олур вә Әли бундан чох пәришан вәзијәтдә евә бачысынын јанына гајыдыр. О, үчүнчү јери тутмајыб... биринчи јерә чыхыб!

Илк бахышдан чох садә сүжәтә малик филмин чәкилиш тәрзи, сәтиралты мәнәлар, һадисәләрин

кедишиндә социал һәјәтын бәјаны, әхлаг, мәишәт мүнәсибәтләри, милли-дини менталитет, аилә етикасы, мәнәвијәт вә с. инчә мөтләбләр кинематограф бачарығы тамашачыларә чатдырылыр. Мә'лумдур ки, өзүнүн дүнјәви не'мәтләр вә билкиләр руһунда көкләмиш бә'зи инчәсәнәт нүмајәндәләри илаһи не'мәт вә билкиләрә бармагарасы бахыр, бунлары демократијаја "әнкәл" һесаб едирләр. Әгидәләрә, дүнјакөрүшләрә, сәнәт вә сәнәткарә гијмәт мұхтәлиф олдугу кими, М. Мәчиди филмләринә архада "мыз" гојанлар да јох дејил. Мәсәлән, јохсул һәјәт тәрзи, социал проблемләр сивилизасијалардан узаг өмүр, бунунла јанашы исә шәһәрин варлылар мөһәлләси, дөбдөбәли сарајлар, бу сарајларын проблемсиз саһибләри, күлләрин, бағ-бағатын ортасындан јол кечәнләрә һүрән ири вәһши ит вә с. сәһнәләр бә'зиләринә көрә "кино јолу илә е'тираз"дыр. Вә куја харичдә Мәчидини мөшһурлашдыран, филмләрини гијмәтә миндирән бу чәһәтдир. Башга груп исә Иран режиссорунун дүнјаны кәзиб долашмыш филмләринин һеч бириндә (!) азан сәсинин ешидилмәсәсини, намаз гылынмасы епизодунун олмамасынын да "мөвчуд гурулуша протест" кими дәјәрләндириләр. Бу сәтирләрин мүәллифи дә әввәл чәнаб Мәчидинин дөрд филминә бахыб бу гәрара кәлмишди. Нүмајишин сонунчу күнү режиссорун гырх дәгигәлик "Аллаһ кәләчәк" бәди филми бүтүн јанлыш дүшүнчәләрә сон гојду.

"Кино еви"нин чохминлик залыны һәр күн долдуран ән мұхтәлиф пешә вә сәнәт адамлары да сонда ајаг үстүндә узун-узады әл чалдылар, шүарчы, һәр шеји 1:1 нисбәтиндә көстәрән кинематографдан узаг бир тәвазәкар сәнәткары онун сојуг мүнәтә кәтирдији илыг вә руһани нәфәси дүјуб дәрк етдиләр. Сонунчу күн јүзләрлә журналист, сәнәткар, тамашачы вә киноманян әһатәсиндә галмыш јүксәк әјарлы режиссор һарадан олдугумузу билиб бизә хусуси јер ајыраг суалларымыза чаваб верди. Иранда популяр олмајан бир суалла башладыг:

- **Һаралысыныз?**
- Талыш шәһәриндәнәм.
- **Тәһсилуныз?**
- Кино тәһсилим јох, театр тәһсилим вар. Театрда ишләсәм дә, кинону севиб өјрәнмишәм.
- **ИИР-дә филмләринузә мүнәсибәт нечәдир?**
- Чәкдијим бүтүн филмләр

Иранда инчәсәнәт саһәси үчүн али мұкафат сајылан "10 фәчр" мұкафатына ләјиг көрүлүб. Сон ишим олан "Мәчнун ағачы" филми исә 4 мұкафат газаныб.

- **Филмләринузин ссенарисини ким јазыр? Китабларыныз вармы?**

- Филмләрим өзүм ссенари јазырам. Чәкилишдән сонра һәмнин ссенариләри китаб шәклиндә чап етдириләр.

- **Биркә ишә нечә бахырыныз?**

- Азәрбајчанла биркә филм чәкмәк истәрдим. Һәлә ки, елә бир идеја јохдур. Амма Һиндистандан белә тәклиф алмышам.

- **Филмләринузин һамысында јалныз бир баш гәһрәман пешәкар актјордур. Галанлар исә һеч вахт камера гаршысында дурмамыш инсанлар вә демәк олар ки, һәр филминиздә баш гәһрәман азәрбајчанча мұтләг бир-ики јердә данышыр, мусиги вә маһнылар да Азәрбајчанын...**

- Јахшы тутмусунуз. Мән әслими-көкүмү нечә унудум? Филм һәм дә информасијадыр. Дил, адәт-ән'әнә, мөдәни ирс, тәбиәт, е'тигад вә дикә мөзијәтләр бахымындан биз тәрәфләр чох әлверилдир. Мөминлик исә сөздә јох, әмәлдәдир. Јалныз бир пешәкар актјорун чәкилишинә кәлдикдә исә бурада бир нечә сөбәб вар. Бир сәнәткар пешәкар олмајанлар асанлыгла архасынча апарә билир, гаршылыгы анлашма, мұбаһисәсиз-мұзакирәсиз чәкилиш асан баша кәлир. Тәбилик тә'мин олунар. Садә инсанларә һүсн-рәғбәт артыр, онларә аз шеј өјрәдиб, чох шеј өјрәнирсән. Һәм дә филмин сәрмәјәси бахымындан әлверилдир.

- **Сәрмәјә демешкән. Филмләринузә ким спонсорлуг едир?**

- Елә филмләр вар ки, өзүм малијәләшдирмишәм. Бә'зиләрини дәвләт, бир гисмини дә ајры-ајры фәрдләр.

- **Мұкафатларә мүнәсибәтиниз?**

- Зәһмәтә, сәнәтә верилән гијмәт һәр заман хош олур. Амма бу сојуг күнләрдә он минләрлә инсанын кәлиб филмләримә тамаша етмәси, бә'зиләринин исә залда јер тапмајыб ахыра кими ајаг үстә дурмасы, араларында чешидли милләтләрин олмасы мөмин үчүн бүтүн призләрдән үстүндүр.

Инди дә тәкчә "Сәма ушаглары" филминә верилмиш харичи мұкафатларә көстәрмәк истәрдик:

"Ушаг вә јенијәтмәләр үчүн ән јахшы филмә көрә" - Алмәнија, 1997-чи ил; - "Хүсуси рәғбәт", "Тамашачы мөһәббәти" - Канада, 1997-чи ил; "Ән јахшы ушаг филми" - Финлјандија, 1997-чи ил; "Тамашачы призи" - Полша, 1999-чу ил, "Лино Брок" призи - Филиппин, 2000-чи ил; Бејнәлхалг кинофестивалын баш призи - Италија, 2000-чи ил.

Филмин көзәллијини сөзлә тәсвир етмәк мұмкүн дејил, сәнәткарын истәдады бу заман шүбһә јарада биләр. Она көрә дә, чох јахшы оларды ки, Мәчид Мәчидинин филмләри Бақыда көстәрилсин вә кино бајрамынын аб-һавасы бу тајлы сәнәтсәвәрләрә дә гисмәт олсун. Амма белә бајрам пајы апрелин әввәлләриндә Санкт-